Ա· ՏԱՐԻ ԹԻՒ 291 | ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1884 | (Ն. Տ.) 1 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1885 | 15 ՐԷՊԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1302

40 ՓԱՐԱ.

ՊԱՅՄԱՆՔ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ · երկու անգամի համար 2 ղուրուշ է · աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ ։

Օրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»
ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ· Ղալաթիա, Նորատունկեան խան ։
Իսկ գաւառներէն հետեւեալ հասցէին՝

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده (ارەولك)
غزته‌سی اداره‌سنه

Les annonces sont reçues
à l'EASTERN AGENCY,
Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ	համար	Տարեկան	դահեկան	արծաթ	200
»	»	Վեցամսեայ	»	»	100
»	»	Եռամսեայ	»	»	50
»	»	Հատով	»	»	1
Գաւառաց	համար	Տարեկան	»	»	240
»	»	Վեցամսեայ	»	»	120
»	»	Եռամսեայ	»	»	60
Օտար	երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք		56
»	»	Վեցամսեայ	»		28

Դուրս ղրկուած լրագրոյ ճամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է·

Ծանուցմունք կընդունուին
ԻՍՏԸՐՆ ԷՃԷՆՍԻ
գործակալութեան ձեռամբ, Քարաքէօյ, Տէյիրմէն խան

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Նախընթաց յօդուածով հաստատեցինք, հակառակ ոմանց կարծեաց, թէ Ազգին ու Եկեղեցւոյն շահերն՝ ինչպէս նաեւ օրինաւորութիւնը՝ կը պահանջեն Կաթողիկոսական նոր ընտրութիւն մը կատարել, և նոյն առթիւ անգամ մ'եւս հռչակեցինք այն սկզբունք թէ, երբ՝ Կաթողիկոսական ընտրութեան մը մէջ՝ Առաջին Ընտրեալը կը վախճանի կամ կը հրաժարի, հարկ է նոր ընտրութիւն կատարել, որպէս զի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն Ազգին մեծամասնութեան քուէով ընտրուած եկեղեցական մը լինի միշտ ։

Այսօր մեր նպատակն է պատասխանել այն հարցման թէ, առաջիկայ ընտրութեան ի՛նչպէս պէտք է մասնակցին Թուրքիոյ Հայք ։

* * *

Մեր առջեւ ունինք Պոլոժենիոյ ցոյց տուած ընտրական եղանակն, ըստ որում Թուրքիոյ մէն մի վիճակ երկերկու պատգամաւոր պարտի ղրկել Էջմիածին, և Կ. Պոլիս, իբրեւ միակ վիճակ, նմանապէս երկու պատուիրակ ղրկելով և երկու քուէ ներկայացնելով պէտք է շատանայ ։

Այս եղանակը Թուրքիոյ Հայք ցարդ չեն ընդունած և այժմ ալ չեն կրնար ընդունիլ, նախ այն ընդհանուր պատճառաւ թէ Պոլոժենեան չեն ճանչնար իբրեւ Հայ Եկեղեցւոյ Օրէնք, և երկրորդ այն մասնաւոր պատճառաւ թէ, Պոլոժենիոյ տրամադրութիւնք յայսմ մասին տրամագծապէս հակառակ են մեր Սահմանադրութեան, որոյ շրջանակէն դուրս չեն կրնար ելնել Թուրքիոյ Հայք ։

Սահմանադրութիւնը Կաթողիկոսի ընտրութեան համար մանրամասն եղանակ մը չի գծեր ։ Բայց, Թուրքիոյ կեդրոնական և գաւառային վարչութեան ամեն ժողովները թուելով, միայն Կ. Պոլսոյ Ազգ. Երեսփ. ժողովոյն իրաւասութեան մէջ կը դնէ «մասնակցիլ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ընտրութեան,» Թուրքիոյ Հայոց ուրիշ կազմակերպեալ մարմնոյ մը իրաւունք չի տար Կաթողիկոսի ընտրութեան մասնակցելու ։ Այսպէս, Սահմանադրութեան թէ՛ ոգւոյն նայելով, որ Կ. Պոլսոյ Երեսփ. ժողովը կը նկատէ ամեն կարեւոր գործողութեանց մէջ համայն Թուրքիոյ վիճակաց ներկայացուցիչ, և թէ՛ տառին նայելով, ըստ որում Երեսփ. ժողովէն զատ ուրիշ մարմնոյ մը չէ տրուած այս իրաւունք, Կաթողիկոսին ընտրութեան ի դիմաց Թուրքիոյ Հայոց մասնակցելու իրաւունքն ամբողջովին կը պատկանի Ազգ. Երեսփոխանական ժողովոյն, որ, ինչպէս իր ուրիշ կրօնային ընտրութեանց, նաեւ այս ընտրութեան մէջ ընտրելեաց ցուցակ մը կը ստանայ Եկեղեցականաց Համագումար ժողովէն ։

Այս հիմնական կանոնէ չեն կրնար շեղիլ Թուրքիոյ Հայք ։ Երբ ռուսական կանոնագիր մը և ազգային Սահմանադրութիւն մը դէմ առ դէմ կուգան միեւնոյն կէտի վրայ, աւելորդ իսկ է խնդիր ընել թէ Թուրքիոյ Հայք ո՛րուն պիտի հետեւին ։ Կամայ թէ ակամայ Թուրքիոյ Հայք պարտաւոր են չշեղիլ իրենց Սահմանադրութեան դրած հիմնական սկզբունքէն ։

Բայց ընդունելով այս հիմնական սկզբունք, կը տեսնենք թէ ադոր մանրամասնութիւնները չեն նախատեսուած և չեն ճշդուած Սահմանադրութեան մէջ. ուստի և այս մանրամասնութեանց մէջ Թուրքիոյ Հայք գատողութեան ու գործողութեան աւելի ընդարձակ ասպարէզ մը կը գտնեն իրենց առջեւ ։

Այս պատճառաւ է որ, առանց Սահմանադրութեան սկզբունքէն շեղելու, 20 տարւոյ միջոցի մը մէջ երկու տարբեր կերպերով մասնակցեցանք Էջմիածնի Կաթողիկոսին ընտրութեան ։ 1866ի ընտրական եղանակն և 1884ի բարեփոխեալ եղանակն հաւասարապէս ծագում կ'առնուն Սահմանադրութենէն ։ Որո՞ւն պէտք է հետեւինք այս անգամ ։

Ըստ 1866ի գրութեան, Թուրքիոյ 65 վիճակաց 130 քուէները միահամուռ կը տրուին՝ Էջմիածնի վերջնական ընտրութեան մէջ՝ այն եկեղեցականի, որ ստացած էր Կ. Պոլսոյ Ազգ. ժողովոյ քուէից մեծամասնութիւնն ։

Ըստ 1884ի գրութեան, Ազգ. ժողովը Համագումարի ցուցակէն կ'ընտրէ երեք Եպիսկոպոսներ, որոց անուանք, իրենց ստացած քուէներով, կը ներկայացուին Էջմիածնի Ընտրողական ժողովոյն, ուր Ռուսիոյ և Պարսկաստանի Հայոց քուէները միանալով, երեք եպիսկոպոսներէն ո՛վ որ հանուր Ազգին քուէից մեծամասնութիւնն ստանայ, կ'ընտրուի Կաթողիկոս, կամ՝ Պոլոժենիոյ նորամուտ և անտանելի բացատրութեամբ՝ կը լինի Զարին մատուցանելի Առաջին Թեկնածու ։

Երկու գրութեանց այս պարզ բացատրութենէն ալ կ'երեւի թէ, 1866ի գրութեամբ Թուրքիոյ Հայք իրապէս կը կատարէին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ընտրութիւնը, քանի որ 130 քուէներով զո՛վ որ ուզեն կրնան Կաթողիկոս ընտրել, առ ոչինչ գրելով Ռուսիոյ և Պարսկաստանի Հայոց 30ի չափ քուէներն ։ Իսկ 1884ի գրութեամբ, Թուրքիոյ Հայոց պարզապէս կը մասնակցին Կաթողիկոսին ընտրութեան, քանի որ վերջնական արդիւնքն Էջմիածնի մէջ միայն կրնայ որոշուիլ, Ազգին միւս կիսուն քուէներուն մեր քուէից հետ միացմամբ ։ Հետեւապէս, չափազանցութիւն չէ ըսել թէ նոյն իսկ Սահմանադրութեան ոգին ու տառն առաւել արդարապէս կ'արտայայտուին 1884ի քան 1866ի ընտրական եղանակին մէջ ։

* * *

Բայց ասկէ զատ երկու կարեւոր նկատումներ ևս կան, որք տարւոյս սկիզբը մեր Ազգ. ժողովոյ մեծամասնութեան բաւական հիմնաւոր թուեցան և 1866ի գրութիւնը բարեփոխելու պէտքը ցոյց տուին ։

Նախ և առաջ, անկարելի էր ոտնակոխ ընել Ռուսիոյ Հայոց իրաւունքն, որ բոլորովին անտես կ'առնըւէր 1866ի գրութեամբ։ Թուրքիոյ Հայք, իրենց 130 քուէները միացնելով միակ Եպիսկոպոսի մը վրայ, կը ջախջախէին Ռուսիոյ Հայոց 30ի չափ քուէներն ։ Այս 30 քուէներ կրնային միաբանիլ մերինէն տարբեր ընտրելոյ մը վրայ. բայց այնպէս էր 1866ի գրութեան հետեւութիւնն, որ բոլորովին անլսելի կը մնար Ռուսիոյ Հայոց ձայնն իրօք, որպէս զի Թուրքիոյ Հայք մասնակցած լինին Կաթողիկոսի ընտրութեան . Ռուսիոյ Հայք բացարձակապէս կը մերժէին այդ մասնակցութենէ, վիճակ մը, որ իրաւամբ կը զայրացնէր մեր ռուսահպատակ եղբայրներն ։

Եթէ մեր Ազգ. ժողով յարմար դատեց բարեփոխել 1866ի դրութիւնն, ամենէն աւելի Ռուսիոյ Հայոց մէկ արդար տրտունջը բառնալու և անոնց իրաւունքն յարգելով, զանոնք ևս մեր իրաւանց նախանձախնդիր ընելու նպատակաւ էր, որ կատարելապէս իրականութիւն գտաւ ։ Բարեփոխեալ գրութեան հետեւութիւնն այն է որ, եթէ համայն աշխարհի Հայք մէկ վայր գալով ընտրէին Կաթողիկոսը, ճշդիւ այդ գրութեան պիտի հետեւէին · զի մեր քուէներ նոյնութեամբ կը ղրկուին Էջմիածին, ուր անոնց վրայ կը բարդուին Ռուսիոյ Հայոց քուէներն, և Ազգին ամեն մասանց քուէներուն մեծամասնութեամբ, և ո՛չ թէ միայն Թուրքիոյ Հայոց քուէներուն մեծամասնութեամբ, կը հռչակուի Կաթողիկոսը ։

Միւս կողմէ, հարկ դատուեցաւ բարեփոխել 1866ի դրութիւնը, զի անկարելի էր ոտնակոխ ընել նոյն իսկ մեր Ազգային ժողովոյ փոքրամասնութեան իրաւունքն, որ բոլորովին անտես կ'առնուէր 1866ի գրութեամբ ։ Եւ յիրաւի, 1866ին, Ազգային ժողովոյ մէջ, Տ. Գէորգ Արքեպիսկոպոսէն քուէ մը միայն պակաս ստացած էր Տ. Եսայի Սրբազան, և սակայն Տ. Գէորգ Սրբազան Էջմիածնի մէջ Թուրքիոյ Հայոց 130 քուէներն ալ իւր վրայ միացած տեսաւ, շնորհիւ 1866ի ընտրական գրութեան։ Փոքրամասնութեան մը կամքն աւելի բացարձակապէս ոտնակոխ ընող ընտրական եղանակ մը երբեք չէ տեսնուած ։ Արդարութիւն բնաւ չկայ գործին մէջ, ո՛չ Ռուսիոյ Հայոց նկատմամբ, ո՛չ ալ նոյն իսկ մեր Երեսփոխանութեան փոքրամասնութեան նկատմամբ։ Եթէ 60 Երեսփոխաններ Կարապետ Եպիսկոպոսը Կաթողիկոս խնդրեն, և միայն 59 քուէներ Զաքարիա Եպիսկոպոսը խնդրեն, Տ. Կարապետ կը տիրանայ նաեւ փոքրամասնութեան 59 քուէներուն, և ընտրուած կը նկատուի թէ՛ Թուրքիոյ և թէ՛ Ռուսիոյ Հայոցմէն։ Բայց կարելի չէ՞ միթէ որ Ռուսիոյ Հայոց 30 քուէները, կամ անոնց մեծ մասը միաբանին մեր երեսփոխանական փոքրամասնութեան 59 քուէից հետ, և Տ. Զաքարիա իրօք Տ. Կարապետէ աւելի քուէներ ստանայ համայն Ազգէն ։—Այս տարրական մտածումներէ առաջ բխեցաւ 1884ի բարեփոխեալ գրութիւնն, անձնական միտքեր և փոքրիկ սիրտեր ի՛նչպիսի չարախօսութիւններ ալ բրած լինին այս աննահանջելի բարեփոխման դէմ։

Պէտք չէ մոռնալ թէ մեզ պէս տըկար ազգերու միակ ույժն արդարութեան և օրինաւորութեան մէջ է, և թէ երբ մեր ձեռօք իսկ անիրաւութիւն կ'ընենք մեր ազգայնոց մէկ ստուար մասին դէմ, երբ յօժարակամ կը շեղինք ամեն օրինաւորութեան ու բանաւորութեան շաւղէն՝ պատրուակ բռնելով քաղաքական հեռանկատ կարծուած դատարկ տեսութիւններ, յայնժամ հզօրագոյն ազգեր քաջալեր կը գտնեն արդարութեան ու բանաւորութեան մասին փոյթ բնաւ չընելու՝ երբ գործ ունենան մեզ հետ ։

Հետեւապէս, 1866ի ընտրական դրութիւնը վերականգնելու խօսք չի կըրնար լինել․ Եւ քանի որ չենք կրնար շեղիլ Սահմանադրութեան դրած հիմնական սկզբունքէն, հարկ է որ Կաթողիկոսական առաջիկայ ընտրութիւնն ևս կատարենք ըստ բարեփոխեալ դրութեան 1884ի, այսինքն՝ տարւոյս գարնան մէջ ի Մայր-Եկեղեցի կատարուած ձեւով։ Պէտք է ուրեմն որ Եկեղեցական Համագումար ժողովը նորէն պատրաստէ եօթնանուն ցուցակ մ'ընտրելեաց, և անոնց մէջէն Ազգային Երեսփոխանութիւնն, ի դիմաց Թուրքիոյ վիճակաց, որոց ներկայացուցիչն է արդէն, ընտրէ երեք Եպիսկոպոսներ ։

* * *

Եւ յետո՞յ ։ —Դժուարութիւնք աստ կը սկսին։ Մեր Ազգային ժողովոյ քուէարկութեան արդիւնքն անշուշտ բարոյական ազդեցութիւն մը կ'ընէ Ռուսիոյ Հայոց ընտրողներուն վրայ, և զանոնք կը մղէ իրենց քուէներն ըստ կարի համաձայնեցնելու մերինին ։ Բայց չենք կրնար այսչափով գոհանալ ։ Քանի որ Կաթողիկոսն Ամենայն Հայոց է, Թուրքիոյ Հայք կատարեալ իրաւունք ունին գործնականապէս ալ մասնակցելու Կաթողիկոսական ընտրութեան, և այս իրաւունքն ինչպէս ո՛չ ոք կրնայ զլանալ իրենց, Թուրքիոյ Հայերն ալ չեն կրնար հրաժարիլ նոյն իրաւունքն իրապէս ի գործ դնելէ ։

Դժուարութիւնն հո՛ն է սակայն թէ, ռուս կառավարութիւնը, Պոլոժենիոյ տառական գործադրման վրայ պնդելով, կը հակառակի մեր քուէից ընդունելութեան, երբ անոնք բխած են Սահմանադրութեան ցոյց տուած սկըզբան կիրառութենէն, այսինքն՝ Ազգ. Երեսփ. ժողովէն ։ Մեր Ազգ. ժողով չի կրնար նոր զիջումներ ընել՝ Թուրքիոյ Հայոց իրաւունքը փրկելու յուսով. որովհետեւ նոր զիջումներ բնաւ արդիւնք չպիտի ունենան, և միշտ փոփոխելով մեր որոշումներ, շատ գէշ գաղափար պիտի տանք մեր հաստատամտութեան վրայ ։ Քանի որ ռուս կառավարութիւնը Պոլոժենիայէն չշեղիր՝ իբրեւ իւր օրէնքէն և քանի որ մեք չշեղինք Սահմանադրութենէն՝ իբրեւ մեր օրէնքէն, համաձայնութիւն յուսալ անհնար է, և այսպիսի յուսոյ մը վրայ հիմնեալ ամեն զիջողական խօսքեր վնասակար են քան օգտակար ։ Այս վիճակ չի կրնար մնայուն լինել ։ Ինչպէս մեր երկրորդ յօդուածով ըսինք, երբ նոր Կաթողիկոսն ընտրուի՝ անոր պաշտօն պէտք է տրուի ամենէն առաջ ռուս կառավարութեան հետ համաձայնութիւն մը գոյացնել, և ընտրական միօրինակ եղանակ մը որոշել, յորում Թուրքիոյ Հայոց իրաւունքներն արժանապէս ի հաշիւ առնուած լինին։ Երբ այսպիսի տեւական կարգադրութիւն մ'ընել ձեռնարկուի, յայնժամ թերեւս փոխադարձ զիջումներ օգտակար լինին · բայց առայժմ նորանոր զիջումներու և փոփոխումներու խօսք չենք կրնար ընել։

Արդ, այսպիսի ապագայ կարգադրութիւն մը ակնկալելով, Ազգ. ժողովոյ իմաստութեան կրնանք թողուլ՝ պարագայներուն յարմարագոյն երեւցած առժամանակեայ կերպով մը այս անգամ ևս վերապահել և փրկել Թուրքիոյ Հայոց ընտրական իրաւունքը ։ Կարելի է, օրինակի համար, մեր Ազգ. ժողովոյ քուէարկութեան արդիւնքն հեռագրով ուղղակի հաղորդել Կաթողիկոսական Տեղակալ Ամեն. Մակար Սրբազանի՝ Ընտրողական ժողովոյն ներկայացնելու համար ։ Կարելի է նորէն Թուրքիոյ Հայոց կողմէ Պատուիրակ կարգել զՆ. Ամենապատուութիւն, և վերջապէս, կարելի է ուղղակի պատուիրակ ղրկել յԷջմիածին ։ Ուղղակի պատուիրակ ղրկել՝ կաթողիկոսական վերջին ընտրութեան մէջ Արեւելքի պաշտպանած գաղափարն էր, և ինչ որ յետոյ տեղի ունեցաւ յԷջմիածին, համոզեց զմեզ որ, եթէ Թուրքիոյ Հայոց կողմէ Պատուիրակներ ղրկուէին Կ. Պոլսէ, լաւագոյն արդիւնք յառաջ կուգար։ Այժմ ևս կարելի է նմանօրինակ փորձ մը փորձել։ Մեք չենք կարծեր թէ ռուս կառավարութիւնը բռնի արտաքսէ մեր Պատուիրակներ ։ Բայց չենք պնդեր այս մանրամասնութեան վրայ, և, ինչպէս ըսինք, այս մանրամասնութեան որոշումը կը թողունք Ազգային ժողովոյ, փափաքելով միայն որ ըստ կարի շուտով ձեռք առնու Կաթողիկոսական խնդիրը ։ Կարեւոր կէտն ըստ մեզ այն է որ, սպասելով ապագայ վերջնական կարգադրութեան մը, այս անգամ ևս ի գործ դրուի Թուրքիոյ Հայոց տարրական անժխտելի մէկ իրաւունքն, որպէս է՝ համայն Ազգին Կաթողիկոսն համայն Ազգին քուէովը ընտրելու իրաւունքը ։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

)(118)(

ՖՈՐԹԻՒՆԷ ՏԻՒ ՊՈՒԱՍԳՈԲԷ

ՊԱՐՈՆ ԼԸՔՈՔԻ ԾԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՊԱՐՈՆ ԼԸՔՈՔ ԿԸ ԳՈՐԾԷ

Զ.

Հաւանական չէր որ Թոլիաք բնակութիւն ընտրած լինէր անդ, վասն զի անհնարին էր գաղտնածածուկ կեանք վարել գիւղի և մինչեւ իսկ փոքր քաղաքի մէջ ։

Բայց քիչ շատ յաջողութեան յուսով հետախուզութիւններ ընելու համար առաջին պէտք եղած բանն էր՝ լաւ տեղեկութիւն ունեցող մարդոց հետ խօսակցիլ ։ Պ. Լըքոք նախ Կրան-Սէրֆ օթեւանն իջած էր, որ լաւագոյնն էր տեղւոյն պանդոկներուն մէջ, և ամենէն աւելի յարմար իւր գործին ։ Պ. Պոնասոն, տէրն յիշեալ օթեւանին, երկար տարիներէ ի վեր Սավինիի կը բնակէր, և մինչեւ երեք փարսախ հեռաւորութեամբ շրջակայները բնակողներուն ամենն ալ կը ճանչէր ։

Հարստութեանց ծագումն և ճիւղագումարն, ընտանեաց խնամութիւններն ու վէճերը, գայթակղական պատմութիւններն և այլ հազար բան գիտէր ։

Բնութեամբ հետաքրքիր և իւր արհեստին շնորհիւ լաւ տեղեկացու, միանգամայն խօսակցութիւն սիրող և մինչեւ իսկ շատախօս էր ։

Նապաստն, այժմ Պ. Արիսթիտ Շալիւմէ, փութաց տեղեկութեանց այս պատուական աղբիւրէն դիմել, և պանդոկապետին սիրտը շահելու համար օթեւանին լաւագոյն սենեակը խնդրեց և առատ նախաճաշ մը ։

Անփոյթ չեղաւ նաեւ յայտնելու թէ Ռավըն և Ժէնքինի մեծ վաճառատան գործակալն էր և թէ Սավինիի մէջ և շրջակայքը գտնուած բոլոր հարուստներուն տուները պիտի երթար իւր ընտիր գինիներն առաջարկելու ։

Ամեն ժամանակ առեւտրական ուղեւորի մը Սավինիի երթալը գրեթէ հազուադէպ իրողութիւն մ'է, վասն զի տուրեւառի այդ դեսպանք կարեւոր քաղաքները միայն կ'երթան. ասկէ զատ Սավինիի բնակչաց մեծ մասն ուղղակի Փարիզէն կ'ստանան իրենց պէտք եղած ամեն տեսակ նպարները ։

Բայց Պ. Պ. Ռավըն և Ժէնքինի գործակալն, որ շիշն առ նուազն հինգ ֆրանքնոց գինիներ միայն կը վաճառէր, ազդեցութիւն պարտէր ընել և ըրաւ ։

Կրան-Սէրֆի պանդոկապետն ուզեց անձամբ եփել իւր այս հիւրին նախաճաշն, և երբոր սեղանը պատրաստուեցաւ, հարցուց անոր թէ կը հաճէ՞ր սեղանակից ունենալ տեղւոյն ջոջերէն մին ։

Պ. Լըքոք չուզեց մերժել, և լաւ ըրաւ, վասն զի այս հանդիպման մէջ գիպուածն յոյժ լաւ ծառայեց իրեն ։

Սավինիի ջոջերէն միոյն ընկերակցութիւնն անհաճոյ չէր կրնար լինիլ Պ. Լըքոքի, որ տեղեկութիւն ստանալու միայն կը փափաքէր · բայց չէր ուզեր մեծ փոյթ ցուցնել, որպէս զի բարձր վաճառականութեան ներկայացուցչի դերին մէջ մնար ։

— Ես առանձին ճաշելու սովորութիւն ունիմ, ըսաւ պանդոկապետին ։

— Ուրեմն, գոչեց հայր Պոնասոն, դուք մեր ֆրանսացի ուղեւորաց պէս չէք ։ Ամենքն ալ երեսնին կը ծամածռեն երբոր ըսեմ թէ հասարակաց սեղան չունիմ ։

— Իրաւունք ունին, հասարակաց սեղանն յոյժ զուարճալի է ։ Ազանդերի ժամանակ կատակներ կ'ընեն և գրաւներ կը դնեն ։ Օ՛ն, բերէ՛ք շամբանեան ։

— Ըսել է թէ ձեր ալ գործին կուգայ ։

— Ջեռնոցի պէս, և կը յայտարարեմ ձեզ թէ ժամանակաւ ես ալ կարեւոր տեղ մը կը բռնէի հասարակաց սեղաններու վրայ երբոր Սէթի վաճառատան մը համար կ'ուղեւորէի ։ Բայց այժմ ծանրաբարոյութիւն կը պահանջուի ։ Մեծերս չեն ուզեր որ ընկերներու հետ խաղանք խնդանք ։ Կ'ըսեն թէ վնաս կը լինի գործոց ։

Ջաւանցանք, սիրելի՛ս, բայց այսպէս են Անգլիացիք ։ Եթէ անոնց խօսքին ականջ դնենք, երբեք ոտք կոխելու չենք սրճարանի մէջ . բայց, խօսքը մեր մէջ, ես չեմ կրնար զիս զրկել այդ զբօսանքէ ։

— Ցաւալի բան կը լինէր, վասն զի ես ալ սրճարան մ'ունիմ քովի սրահին մէջ, ուր առաջին կարգի ըմպելիներ կը մատակարարուին, կնոջս տընօրէնութեան ներքեւ ։

—Նախաճաշէն յետոյ կը տեսնենք, հա՛յր Պոնասոն, մանաւանդ որ Սավինիի փողոցներուն մէջ զբօսանք չկայ, և ես ալ շուտով կրնամ աւարտել քաղաքացւոց տուներն ընելիք պտոյտս ։

— Օ՛, ճշմարիտ է։ Ձեզ համար շատ գործ չկայ աստ . բայց շրջակայներն ուրիշ բան է ։ Ամենն ալ միլիոնատէր են ։ Տասն հինգէն աւելի կը ճանչեմ, որք ձեր Մալական շատ սուղ չպիտի գտնեն ։ Թուլուզցի ուղեւոր մը կայ աստ, որ բարդ լերդէ կարկանդակներ և Ներաքի եփած միսեր միայն կը վաճառէ . արտառոց մարմնով մարդ մը, զոր պիտի տեսնէք սրճարանիս մէջ, և եթէ ուզեք, կրնայ քթովը գնդակ (պիլյար) խաղալ ձեզ հետ ։ Այդ մարդ նախընթաց օրն եկաւ և արդէն բըռնալիր ոսկի կը շահի ։ Բոլոր ապարանները պտըտեցաւ, ինչպէս նաեւ Էպինէի, Վիլմուասոնի և Մորսանի միջեւ գտնուած բոլոր ագարակները ։

— Մարդ մը, որ քթովը գնդակ կը խաղայ, հետաքրքրաշարժ բան է արդարեւ, և շատ գոհ կը լինիմ եթէ տեսնեմ զայն, ըսաւ Պ. Լըքոք փութալով ։

Ոչ թէ ամենադոյզն հաճոյք մը կ'ըզգար իրեն ծանուցուած տարօրինակ փորձերէն, այլ կը նշմարէր որ այդ կատակասէր ուղեւոր, Սավինիի շրջակայները պտըտած լինելով, կրնար օգտակար տեղեկութիւններ տալ իրեն ։

Կը յուսար նաեւ քանի մը տեղեկութիւններ քաղել այն քաղաքացիէն, զոր պանդոկապետը պիտի ներկայացնէր իրեն, և ուզեց նախ տեղեկութիւններ առնուլ այդ անձի վրայ ։

— Ըսէք նայիմ, հա՛յր Պոնասոն, ըսաւ, ձեր պարոնն այս տեղացի չէ՞, որովհետեւ օթեւանի մէջ կը ճաշէ ։

Իբրեւ ճարտար դերասան, Պ. Լըքո՛ք՝ կատարեալ Շալիւմէի մը դէմք և լեզու առած էր ։ Գիտէր որ ճանապարհորդք սովորաբար յանուանէ կը կոչեն օթեւանապետներն, ուստի ինքն ալ Կրան-Սէրֆի օթեւանապետն հայր Պոնասոն կոչելով կը քնքշեցնէր ։

Այս ընտանութիւն, առեւտրական ներկայացուցչաց դասակարգին մէջ բարձր դիրք բռնող մարդէ մը գալուն համար գին ունէր, ուստի և շատ գոհ եղաւ պանդոկապետը ։

— Սավինիեցի չէ, բայց աստ կը բնակի հինգ տարիէ ի վեր, ըսաւ խորամանկ ժպիտով մը ։ Եւ առանց գիտնալու կրնամ ըսել թէ շատ բարեբաղդ եղաւ իմ օթեւանիս պէս տուն մը գտնելով աստ ։

— Ամուսնացեալ չէ՞ ուրեմն ։

— Անհոգ եղիք ։ Նախ տարիքն անցած է, երկրորդ կը գարշի կիներէ, տղոցմէ և ընտանեաց հետք ունեցող ամեն բանէ ։ Մինչեւ իսկ կը կարծեմ թէ իւր երիտասարդութեան ժամանակ իգական սեռէն դժգոհելու առիթներ ունեցած է ։

— Կարելի է, հա՛յր Պոնասոն ։ Ի՞նչ կ'ընէ ձեր այդ ամուրին ։

— Ոչինչ ։ Փարիզի առեւտրական մեծ տուներէն միոյն ընկեր լինելով բաղում դրամ շահած էր ։ Օր մ'իւր բաժինը վաճառելով՝ մեծ տուն մը գընեց այս գիւղի մէջ և եկաւ բնակութիւն հաստատեց աստ պառաւ սպասուհւոյ մը հետ, զոր իւր հետ՛ բերաւ, և ոչ եւս չարժեցաւ աստի ։

— Բայց ինչո՞ւ համար այս գիւղն ընտրած է փոխանակ Բուժիվալյի, կամ Ժուանվիլ-Լըբօնի ։

— Իրաւ որ չեմ գիտեր, և գրաւ կը դնեմ որ ինքն ալ չգիտեր ։ Արտառոց մարդ մ'է, որոյ նմանը տեսած չէք երբէք ։ Երեւակայեցէք որ օրն ի բուն թափառելով՝ երկրին մէջ պտըտած բամբասանքը կը հաւաքէ և դռնէ դուռ կը պատմէ ։ Մնացեալ ժամանակը մինակ կ'ապրի գայլի պէս, իւր խոհարանէն կը ճաշէ և տունը մարդ չհրաւիրեր երբեք ։

— Աւասիկ ձանձրալի կեանք մը․ ես չէի կրնար այդպիսի կեանք մը վարել՝ եթէ ինքնագլուխ լինէի ։ Իմ մեծերուս վարած կեանքն ալ ադկէ վար չմնար · թէյէ զատ բան չեն խմեր, և իրենց բոլոր կերակուրները սաղմոսերգութեամբ կ'անցունեն ։

— Հայր Փուէնէոյ թէյ ալ չխմեր · իւր տան մէջ ջուր կը խմէ՝ բայց, օրինակի համար, Պորտոյ, Պուրկոյն և Շամբանեա կը խմէ երբոր ձրիապէս առաջարկեն ։

— Թերեւս առաջարկել տալու համար է որ կուգայ նախաճաշ ընել աստ ։

— Ոչ, Սավինիեցիները բամբասելու, ինչպէս նաեւ կանանց չար խաղերը պատմելու համար, զորս խաղցած են իւր բարեկամաց . . . ոչ իրեն, վասն զի քօլէրայէ փախչելու պէս կ'ըզգուշանայ անոնցմէ ։

— Զարմանալի մարդ է ձեր այդ պարոն Փուէնէոյ, և հետաքրքիր եմ ծանօթանալու իրեն հետ, ըսաւ հեգնաբար Պ. Արիսթիտ Շալիւմէ ։

Բայց ինչէ՞ն կրնաք կարծել թէ պիտի գայ ։ Քի՛չ մ'առաջ ըսիք ինծի թէ տունը կը ճաշէ ։

(Շարունակելի)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Պուլկարիա և Սերպիա դեռ չկրցան կարգադրել սահմանագլխոյ մի կէտին նկատմամբ իրենց միջեւ ծագած դժուարութիւնն, որ «դաւաթի մը մէջ փոթորիկ» մը յարոյց երբեմն։ Ալեքսանդր իշխանը միջնորդել ուզած էր՝ երկու կառավարութիւններն համաձայնութեան բերելու համար. բայց պուլկարական նախարարութիւնը մերժեր է Իշխանին միջնորդութիւնն, և պահանջեր է որ Պուլկարիոյ և Սերպիոյ Նախարարութիւնք ուղղակի բանակցին։ Ասոր վրայ, Սերպիոյ նախարարք, Միլան Թագաւորին նախագահութեամբ գումարուելով, որոշեր են չընդունիլ պուլկար նախարարաց պահանջումն, իբրեւ հակառակ այն յարգանաց զոր հարկ է տածել Իշխանին (Ալեքսանդր իշխանին, Պուլկարաց իշխանի՛ն) անձին և բարեկամական տրամադրութեանց նկատմամբ։ Սերպիոյ դահլիճն որոշեր է նաեւ յայտարարել թէ Սերպիա «իրաց նախկին վիճակին պահպանման» վրայ կը պնդէ, այսինքն Պրեկովի յանձնուելը սերպ զօրաց։ Մինչ Պերլինի և Վիէննայի դահլիճք կը փափաքէին համաձայնութիւն մը գոյացնել, Թայմզ կ'ըսէ թէ Սոֆիայի ռուսական գործակատարը, Պ. Քոյանտըր, պատճառ եղաւ բանակցութեանց ապարդիւն մնալուն։

Տարւոյս գարունէն ի վեր չորս մահմետական Մոլլաներ փորձեր ըրին ի Մերվ և ի շրջակայս՝ Թիւրքմէններն «անհաւատ Ռուսաց» դէմ կրօնային պատերազմի մը գրգռելու համար, և զօրք ու դրամ խոստացան իրենց կրօնակցաց։ Քոմարոֆ զօրավարը բռնեց զանոնք և Ռուսիա ղրկեց, ուր անդ բանտարկեալ կը մնան ի Քալուկա։ Անոնց մեծն է տեսակ մը Մէհտի։ Իւր ընկերաց մին Աֆղան մ'է, և միւս երկուքն՝ Հնդկաստանցիներ։ Ռուսք այս երկուքին ուստից գալը դեռ չեն իմացած, բայց Նովէյէ Վրէմիա կ'ըսէ թէ «անգլիական գաղտնի գործակալներ» են։

Պապը կծու խօսքերով կը գանգատի իրաց վիճակէն և իւր անձնական վիճակէն։ Ծննդեան տօնին առթիւ Կարդինալաց ժողովոյն շնորհաւորութիւններն ընդունելով, բանախօսութիւն մ'ըրաւ, յորում անգամ մ'եւս հաստատեց կաթոլիկ Եկեղեցւոյն դժնդակ կացութիւնն և Պապութեան անտանելի վիճակն։ Այս «անտանելի» բառը քանիցս կրկնեց։

«Այժմու կացութիւնն, ըսաւ Լէոն ԺԳ, ինքնին հակառակ է Պապին արժանապատուութեան և անկախութեան։ Վնասաբեր է այն ազատութեան զոր Պապութիւնը պէտք է ունենայ իւր գերագոյն իշխանութեան գործադրման մէջ. այս կացութիւն միշտ կը զգացնէ մեզ օտար տիրապետութեան անտանելի լուծն, և ցոյց կուտայ կաթոլիկ աշխարհին թէ ո՛ր աստիճան անհնար է հանդուրժել իրաց այսպիսի վիճակի մը, և անտարբեր կենալ։

«Այնչափ յառաջ գնացին, որ բարեգործութիւն ընելու իրաւունքն իսկ ժխտեցին Պապին։»

Լէոն ԺԳ ապա բողոք բարձաւ ազատական մամլոյ թշնամալից գրուածոց դէմ, ի մասին հնդախտաւորաց հիւանդանոցին, զոր Պապը կ'ուզէր հիմնել ի Հռոմ։ Բողոքեց նաեւ հերետիկոսութեան (բողոքականութեան) տրուած չափազանց ազատութեան դէմ, որ իւր տաճարները կը բազմացնէ Հռոմայ մէջ և կը հարուածէ Եկեղեցւոյն ամենէն պատկառելի վարդապետութիւնները։

Լէոն ԺԳ. ազդուապէս պնդեց Պապութեան անկախութեան վրայ։

Ի վերջոյ բողոքեց Ամուսնալուծման օրէնքին դէմ, «զոր Իտալիոյ մէջ եւս մըտցընել կ'ուզուի, որ բնութեանց կործանումն է, խանգարումն է զաւակաց դաստիարակութեան, և Պետութեանց համար աղէտալից անկման մը պատճառն է։»

«Եթէ հաճոյ թուի Աստուծոյ՝ բառնալ զայս նոր փորձութիւն, շնորհակալ պիտի լինինք նմա. բայց կը վախնանք որ բնաւ բարեփոխում մը չպիտի գայ, ցորչափ քահանայապետը պարտաւորի Հռոմայ մէջ օտար տիրապետութիւն մը կրել։

«Որդին Աստուծոյ, որ փախուստով զերծաւ իւր թշնամեաց կատաղութենէն, անշուշտ պիտի չուզէ լքանել իւր Եկեղեցին։

«Այդ վայրկեանը Կաթոլիկներ պէտք է փութացնեն՝ իրենց աղօթքներով և քրիստոնէական կենցաղավարութեամբ մը։»

Աւելորդ է բացատրել թէ, Պապն, «օտար տիրապետութիւն» ըսելով, իտալական ազգին միութիւնն և քաղաքական անկախութիւնը կ'իմանայ, որ ամբողջացած է՝ զՀռոմ մայրաքաղաք ընելով միացեալ անկախ Իտալիոյ։ Պապը կ'աղօթէ որ Հռոմ իտալական թագաւորութեան ձեռքէն ելնէ, և Պապին աշխարհական իշխանութիւնը վերահաստատի։ Այսպիսի աղօթք մը ազգաց ճակատագիրը տնօրինող Նախախնամութենէն լսուելու շատ հաւանականութիւն ունի՞ արդեօք։ Մեք յոյժ կ'երկբայինք։

Աչինի (Սումադրա) հոլանտացի կառավարիչը կը ծանուցանէ թէ կղզւոյն նաւահանգիստք հոլանտական նաւատորմին կողմէ պաշարուած լինելով, բրինձ և աֆիոնի գիները բարձրանալու վրայ են։

Թայմզ լրագրոյ Բեդրսպուրկի թղթակիցը կը հեռագրէ դեկտ. 2 թուով.

Նովէյէ Վրէմիա իւր այս առուր թուով խմբագրական յօդուած մը կը հրատարակէ Քորէայի մէջ ռուսական շահուց վրայ, յիշեալ թերակղզւոյ յեղափոխութենէն առիթ առնելով։ Քորէայի և Սիպերիոյ մերձակայութիւնը նշանակելով, կը յիշէ Ռուսիոյ քաղաքական և առեւտրական շահերն, որք կը պահանջեն օգուտ քաղել այս մերձաւորութենէ և ազդուապէս կը յորդորէ ռուս կառավարութիւնն ի հաշիւ առնուլ այս նկատումներ, և ներկայ առիթէն օգուտ քաղել՝ Քորէայի մէջ ռուսական դրօշն անգլիական դրօշէն և ուրիշ ամեն ազգաց դրօշէն աւելի վեր բարձրացնելու համար։ Քորէայի վիճակը Ռուսիոյ համար աւելի կարեւոր է քան ուրիշ ազգի համար, և Ռուսիա անմիջապէս ի գործ պէտք է դնէ «խաղաղեցուցիչ ճնշում մը» այն անիշխանութեան վրայ որ ծագած է Ռուսիոյ սահմանակից երկրի մը մէջ։

«Անգլիա մարտանաւ մը ղրկած է, կը յարէ Նովէյէ Վրէմիա, և մեք ոչ ինչ ղրկեցինք։ Բայց եթէ Խաղաղական Ովկիանու եզերաց վրայ մեր զօրութեան ու ազդեցութեան արժէք կուտանք, Անգլիացւոցմէ աւելի ազդուութեամբ պարտինք գործել։ Վլատիվոստոք Քորէայէ 35 մղոն միայն հեռի է. հազարաւոր Քորէացիք հաստատեալ են, Ամուրի ռուսական գաւառին մէջ. նոքա կը համակրին Ռուսաց, ինչպէս ուրիշ շատ ասիական ազգեր ալ կը համակրին. և Ռուսիա պէտք ունի Խաղաղականի վրայ նաւահանգստոյ մը որ ձմեռը չսառի։ Այս և ուրիշ բազում նկատումներ պէտք է մղեն զմեզ՝ Քորէայի մէջ ազդեցութեան գերիշխանութիւն ձեռք բերել աշխատելու։

«Ուշ կամ կանուխ պիտի պարտաւորինք Չինացւոց հետ հաշիւ տեսնել, և հարկ է վճռել այն խնդիր թէ Քորէայի մէջ Ռուսիո՞յ թէ Չինաստանի ազդեցութիւնը պիտի տիրապետէ։ Նշանաւոր ժամանակի մը մէջ կ'ապրինք։ Եւրոպա իւր բարձր քաղաքակրթութեամբ և մշակմամբ, աստիճանաւ կը տիրէ համայն աշխարհի։ Առաջնակարգ Եւրոպական տէրութիւնք կը սկսին իրենց մէջ բաժնել Ափրիկէի և Ասիոյ հին աշխարհը։ Գաղթային աշխարհակալութիւն այժմ ամենէն ազդեցիկ միջոցը կը թուի խաղաղութիւնը պահպանելու։ Մեր ազգային շահուց վնասաբեր և անարգ կը լինի եթէ մերինէն զատ տարբեր ազդեցութիւն մը տիրէ Քորէայի մէջ։»

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎ

Ազգային Վարչութեան Խառն Ժողովը գումարեցաւ երէկ ի Պատրիարքարան ժամ 8½ին, և յետ ինչ ինչ խնդրոց կարգադրութեան՝ հետեւեալ կարեւոր տնօրինութիւններն ըրաւ.

1. Ըստ առաջարկութեան ազգային Կրօնական Ժողովոյ՝ որոշուեցաւ գրաւոր տեղեկութիւն խնդրել Էջմիածնի Ս. Սինոդէն, Ատրպատականի Հայոց այն կոտորածին ստուգութեան վրայ, զոր լրագիրք հրատարակեցին, և իմանալ թէ Վեհ. Շահին դիմե՞ր է Ս. Սինոդն նորա գթութիւնն հայցելու գոնէ այն կոտորածէն զերծ մնացող թշուառ Հայոց վրայ, որպէս զի միանգամ եւս չկրկնուին այսպիսի խժդժութիւնք, և թէ Ս. Սինոդը պարտի անգամ մ'եւս յանուն Տաճկաստանի Հայոց շնորհակալութիւն յայտնել Վեհ. Շահին այն արդարակորով հոգածութեան համար զոր կը տածէ միշտ համայն Պարսկաբնակ Հայոց վրայ։

2. Որոշուեցաւ Թագրիր գրել առ Բ. Դուռն, որ հրաման ղրկելու շնորհն ընէ առ կուսակալն Թեսաղոնիկէի, որպէս զի գերեզմանատան մը համար Հայոց ազգին գետին մը շնորհէ, զոր հանրագրով խնդրած էին տեղւոյն պանդուխտ և գաղթական ազգայինք։

3. Ժողովս Եաղըճեան կտակին նըկատմամբ Տնտեսական խորհրդոյ տեղեկագիրն ընթեռնլէ, և նոյն խորհրդոյ ներկայ երկու անդամներէն բերանացի բացատրութիւններ լսելէ յետոյ՝ որոշեց խառն Յանձնախումբ մի կազմել, որ Տնտեսական խորհրդոյ հետ նիստ ընելով լիակատար տեղեկագիր մը բերէ այս մասին առ Ժողովս, ի հարկին բանակցելով Մայր-եկեղեցւոյ, Օրթագիւղի և այլ Թաղ. Խորհրդոց հետ։

Սոյն խառն Յանձնախմբին անդամ կարգեցան Կրօնական Ժողովէն
Մատթէոս Եպիս. Իզմիրլեան
Տաճատ Վրդ. Ոսկանեան.
Քաղաքական Ժողովէն
Կարապետ Էֆ. Հազարեան
» » Պիւրքճիխանեան։

Ժողովս ատեանը փակեց ժամ 10½ին և իւր յաջորդ նիստը Ս. Ծննդեան Ութօրէից յաջորդող չորեքշաբթի առուր թողուց։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ
ԵՒ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Ազգ. Վարչութեան Քաղ. Ժողովս երէկ գումարեցաւ ի Պատրիարքարան ընդ ատենապետութեամբ Մագսուտ Սիմոն պէյի, և յետ քանի մը յարաբերական խնդրոց կարգադրութեան՝ հետեւեալ տնօրինութիւններն ըրաւ.

1. Ժողովս Ուսումն. խորհրդոյ հետ համագումար նիստ ընելով յայտարարեց թէ ինք 1882ի հանգանակիչ Մասնախմբի ծրագրին ինչ ինչ կէտերը բարեփոխելով ընդունած է զայն. և համաձայնութեան մ'եկած է ի մասին բացման թէ՛ Ներսէս Վարժապետեան և թէ՛ Կեդրոնական վարժարանաց։

Ուսումն. խորհուրդը պատասխանեց թէ պատրաստ է իւր դիտողութիւններն ընելու և վերջնական պատասխանի մը տալու, եթէ Քաղ. Ժողովէն և հանգանակիչ Յանձնախմբէն կարգեալ խառն Մասնախմբին տեղեկագիրն այսօր ներկայացած լինէր իւրեն. սակայն նկատելով որ բանակցութիւնք երկարելով ի զուր ժամանակ կ'սպառի, Ուսումն. խորհուրդն հարկ դատեց առանձնանալ պահ մը և վերջնագիր մը խմբագրելով մատուցանել Քաղ. Ժողովոյ, որ եթէ ընդունուի՝ լաւ, իսկ եթէ չընդունուի, Կեդրոնական վարժարանի բացման պատասխանատուութիւնը բոլորովին կը ձգէ, և այլ եւս չկրճանիր բանակցութեան մտնել այս մասին ո և է մարմնոյ հետ։

Ուսումն. խորհուրդն այսպէս առանձնանալէ յետոյ խմբագրեց իւր վերջնագիրն, և իւր ամբողջ անդամներէն ստորագրեալ մատոյց Քաղ. Ժողովոյ, որոյ իմաստը կ'ամփոփենք աւասիկ.

1. Ղալաթիոյ վարժարանը պիտի լինի Կեդր. վարժարան, ըստ որոշման Ազգ. Ժողովոյ, և հանգանակիչ Մասնախումբը պէտք է ապահովէ նորա բացումը մինչեւ 1885 սեպտ. 1։

2. Պէտք է կազմէ «Հոգաբարձութիւն Կեդրոնական վարժարանի» անուամբ մի մարմին, որ պէտք է վաւերացուի Ազգային Վարչութենէն, և պատասխանատու լինի Ուսումնական խորհրդոյ ըստ Ազգային Սահմանադրութեան։

3. Կեդրոնական՝ վարժարանի ուսմանց ծրագիրն, նախ քան գործադրութեան դրուիլը՝ պէտք է ենթարկուի Ուսումնական խորհրդոյ հաւանութեանն ու վաւերացման։

Ուսումն. խորհուրդն իւր այս վերջնագիրը Քաղ. ժողովոյ մատուցանելէ և հարկ եղած բացատրութիւններն եւս բերանացի տալէ յետոյ մեկնեցաւ։

Թէեւ նոյն օրը Ներսէս Վարժապետեան ընկերութեան ներկայացուցիչ Լուսաեան Մկրտիչ, Նորատունկեան Յարութիւն և Սրվանճեան Կարապետ էֆէնտիներն եկան ի Պատրիարքարան, սակայն Խառն Ժողովը գումարուած լինելով՝ չկրցին մատուցանել այն տեղեկագիրն, որ ընդ մէջ վարչութեան և ընկերութեան գոյացեալ համաձայնութեան պայմանները կը բացատրէ։

2. Քաղ. Ժողովս Ռ. Հիսարի, Գանտիլլիի և Գնալը կղզւոյ Թաղ. Խորհրդոց վաւերացման և ի պաշտօն հրաւիրման գործողութիւններն յանձնարարելով Պատրիարք. Տեղապահ Գեր. Ռուսճուգլեան Հօր, ժամ 8½ին Կրօն. Ժողովոյ հետ միացաւ Խառն Ժողով կազմելու համար։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Ազգային Վարչութեան Կրօնական Ժողովս ալ գումարեցաւ երէկ ի Պատրիարքարան ընդ ատենապետութեամբ Գեր. Խորէն Նար-Պէյ Սրբազանի, ի ներկայութեան ժողովոյ ամբողջ անդամոց և հետեւեալ տնօրինութիւններն ըրաւ.

1. Որոշուեցաւ հեռագրել առ Առաջնորդական Տեղապահն Բաղիշու՝ Մոկացեան Մեսրոպ վարդապետ, որ փութացնէ Դատուանի քահանային գալուստն ի Կ. Պոլիս։ Այս այն քահանայն է, որոյ համար Արեւելք երկուշաբթի օր հրատարակած էր թէ Սրբոց բարեխօսութեան հատուածներն ջնջեր է շարականներուն մէջէն և այնպէս ժամասացութիւն կ'ընէ եղեր։

2. Ժողովս Նէնիդաւուի առժամեայ քարոզիչ կարգեց Երիզայի առաջնորդ Գեր. Տ. Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեան։

3. Մասիս լրագրոյ 3746 թուոյն մէջ հրատարակուած էր թէ Մշոյ Ծուեաստան գիւղին մէջ հոգելոյս Ս. Պատրիարքի վախճանման առթիւ արտասովոր եղանակաւ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեր է, և Ժողովը նոյն գաւառի առաջնորդ Գեր. Ալէաթճեան Տ. Գրիգորիս եպիսկոպոսի հարցուցած էր թէ ո՛ր աստիճան ստոյգ է այս հրատարակութիւն։ Այս անգամ Ալէաթճեան Սրբազան պատասխանած էր թէ այդ գիւղ Վանէն երկու ժամ հեռաւորութիւն ունեցող գիւղ մ'է, մերձ Արտամետ անուանի գիւղին, և կը գտնուի ընդ հոգեւոր իշխանութեամբ Աղթամարայ Ս. Աթոռոյն։ ուստի Ժողովս հարկ դատեց Աղթամարայ Ամեն. Կաթողիկոսին գրել և տեղեկութիւն պահանջել։

4. Արեւելքի 288 թիւ և դեկտ. 17 թերթին մէջ եղած հրատարակութենէ մը Ժողովս իմանալով թէ դատական խնդրոյ մը առթիւ Մուրատ Օղլու Յակոբ էֆէնտիի ապօրէն ամուսին Հռիփսիմէ անուն տիկնոջ վկայագիր մը տրուեր է Թաղին հոգեւոր իշխանութեան կողմէն, հաստատելով թէ Հռիփսիմէ օրինաւոր ամուսինն է Յակոբ էֆէնտիի, որոյ համար բացատրութիւն պահանջել Դատը գիւղի քարոզչէն, Աթոռակալ քահանայէն և Թաղական խորհրդոյ Ատենապետէն։

Ժողովս յետ քանի մ'ամուսնական և մասնաւոր խնդրոց կարգադրութեան՝ իւր ատեանը փակեց իւր յաջորդ նիստը Ս. Ծննդեան տօնական օրերէն յետոյ գումարելու որոշմամբ։

ԱՄԵՆ. ԵՍԱՅԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔ

Արտաքին գործոց նախարար Վսեմ. Ասիմ փաշա իւր քարտուղար-թարգման Կիլլապեան Միքայէլ էֆէնտին երէկ յատկապէս Երուսաղէմատուն ղրկելով, Ամեն. Եսայի Ս. Պատրիարք Հօր հիւանդութեան վիճակին վրայ տեղեկութիւն խնդրեց։

ՏԵՂԱՊԱՀԱԿԱՆ ՊՈՒՅՐՈՒԼԹՈՒՆ

Ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանամք թէ Պատրիարքական տեղապահի պաշտօնը վաւերացնող և Պատրիարքական ընտրութիւնը փութացնել հրամայող Կայսերական հրամանագիրը մինչեւ կիրակի պիտի հանուի ի Պատրիարքարան։

Միացեալ ընկերութեանց նորակազմ Տնօրէն ժողովը տնօրինութիւն մ'ըրած է իւր շաբաթական նիստերու կանոնաւորութեան համար։ Մասնաւոր տուգանք մը սահմանած է իւր անդամոց համար եթէ որոշեալ օրերը բացակայ գտնուին նիստերէն՝ առանց օրինաւոր և ստիպողական պատճառներու։

ՆՈՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՄԸ

Ազգային դաստիարակ Գույումճեան Գրիգոր էֆէնտի կը խնդրէ մեզնէ ծանուցանել թէ ամսոյս 17էն սկսեալ Սամաթիոյ մէջ մասնաւոր վարժարան մը բացած է իւր անուամբ։ Գույումճեան վարժարանի մէջ աւանդեալ ուսումներն են՝ Կրօնագիտութիւն, Մայրենի-լեզու և Գրագիտութիւն, Բնական գիտութիւն, Թուագիտութիւն և Աշխարհագրութիւն, Պատմութիւն, Իմաստասիրութիւն. Թուրքերէն, Փրանսերէն և Անգլիերէն լեզուները։

Վարժարանը բաժնուած է երկու մասի, Նախակրթարան, որոյ շրջանն է երկու տարի, և Ուսումնարան, որոյ շրջանն է չորս տարի։

Յաջողութիւն կը մաղթենք հայազգի դաստիարակին սոյն կրթական ձեռնարկին։

Կէտիք-փաշայի Թաղ. Խորհուրդը կը խնդրէ մեզնէ ծանուցանել թէ յառաջիկայ կիրակէ, 23 դեկտ. Թաղին Ս. Եկեղեցւոյ անուան տարեդարձը լինելով, Քարոզիչ Գեր. Կարապետ վարդապետ Բագրատունի հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի մատուցանէ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Իւլայի երկրորդ կարգի աստիճան տրուեցաւ Աթէնքի օսմանեան դեսպանատան առաջին քարտուղար Մինիր պէյի։

Միւթէմայիզի աստիճան նոյն դեսպանատան Թուրքերէն լեզուի քարտուղար Ալի Րիֆաթ պէյի։

Միրիմիրանի աստիճան՝ Էնկիւրիի գաւառին կեդրոնական կառավարիչ Պէհճէթ պէյի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան՝ Երուսաղէմի Նայիպ Ահմէտ Աթաուլլահ էֆէնտիի։

Համիտիյէ զրահաւորն որ երկար ատենէ ի վեր կը շինուէր Արքունի նաւարանին մէջ, կիրակի օրը ջուրը պիտի իջուցուի ի ներկայութեան Վեհ. Սուլթանին։

Լոնտրայէն Թէրճէմանը Հագիգաթի խմբագրութեան ուղղեալ անստորագիր հեռագիր մը ծանուցած է թէ՝ Իսմայիլ փաշա Փարիզ պիտի երթայ։ Յիշեալ լրագիրը զարմանք կը յայտնէ այդ հեռագրոյն վրայ, վասն զի, կ'ըսէ, ո՛չ Լոնտրայի մէջ թղթակից ունինք, ո՛չ ալ որեւէ յարաբերութիւն Եգիպտոսի նախորդ Խտիվին հետ։

Մէրսին-Թարսուս-Ատանայի երկաթուղւոյն շինութեան ձեռնարկին վրայ հետեւեալ նորագոյն տեղեկութիւնք առնուած են Լոնտրայէն։

Ընկերութեան հիմնադիր մասնախումբը վերջերս գումարում մ'ունենալով իւր նախագահին՝ Սըթըրլէնտի դուքսին բնակարանն ի Սթաֆորտ հաուզ, որոշեր է որ դրամագլուխը լինի 175 000 ոսկի և 165,000 անգլիական ոսկւոյ արժողութեամբ առանձնաշնորհեալ թղթեր հանուին ի շրջաբերութիւն, 100ին 6 տոկոսով։

Միանգամայն երկաթուղւոյ շինութեան ընկերութիւն մը կազմուեր է 43,250 ոսկի դրամագլխով, որ յանձն պիտի առնու 165,000 ոսկւոյ առանձնաշնորհեալ արժեթղթերն իրենց բուն գնով շրջաբերութեան հանել և ամբողջ դրամագլուխը բաժնի վրայ ստորագրել տալ։ Այս կերպով, երկաթուղւոյ ընկերութիւնն ի գլուխ պիտի հանէ յիշեալ գծին շինութիւնն, ամբողջ նիւթերը պիտի մատակարարէ, և սնտուկը գտնուած 165,000 ոսկւով և առանձնաշնորհեալ արժեթղթերէն գոյացած գումարով կայարանները պիտի կառուցանէ։

Այս նպատակաւ շինութեան ընկերութիւնը Թանկրէտ Բուաքոյ ընկերութեան հետ համաձայնած է շինութեան բոլոր ծախքն հոգալու և 6 առ % տոկոսը վճարելու համար։

Երբ բաժնեթուղթք շրջաբերութեան հանուին, աւելի մանրամասն տեղեկութիւններ կը հաղորդենք մեր ընթերցողաց։

Ծովային գործոց նախարարն և ջրանկրաց հրամանատար Ջէչէնի փաշա՝ խորհրդակցութեամբ որոշեցին որ ցամաքային և ծովային ջրանկրաց խումբերուն համար պէտք եղած գործիներուն մեծագոյն մասն արքունի նաւարանի մէջ շինուին. իսկ անոնք որ հոս չեն կրնար շինուիլ, Եւրոպայէն բերուին։

Տանիմարքացի թագաւորին որդի Վալտէմար իշխանը վաղը կամ շաբաթ օր մայրաքաղաքս կ'ապաւի։

Հարկ եղած հրահանգները տրուած են Դարդանէլի ամրութեանց հրամանատարին, որպէս զի իշխանը բերող Թէլ թնդանօթաձիգ չոգենաւուն թոյլ տան նեղուցէն անցնիլ անարգել։

Դատական նախարարութիւնը շրջաբերական մ'ուղղեց գաւառաց դատական քննիչներուն, դատարանաց արձանագրութեանց և Կ. Պոլիս ղրկուելիք վիճակագրական ցուցակներուն պատրաստութեանց նկատմամբ։ Նախարարութիւնը դիտել կուտայ թէ այս աշխատութիւն երեսի վրայ թողուած է այն պատճառաւ որ քննիչներէն ոմանք հարկ եղած կարեւորութիւնը չեն ընծայեր անոր, և ցաւալի պարագայ մ'է այս, ըստ որում նոյն իսկ քննիչներն, որոց պարտքն է պաշտօնատարաց պարտականութիւններուն վրայ հսկել, իրենք ալ պէտք ունին վարժութեան։

Շրջաբերականն ի վերջոյ կը պատուիրէ քննչաց, մասնաւոր ուշադրութեամբ հսկել, որպէս զի դատարանաց արձանագրութիւնք կանոնաւորապէս բռնուին, և յատուկ տումարի մը մէջ արձանագրուի դատարանաց վիճակագրական ցուցակներու առաքումն։ Այս ցուցակք ժամանակին պիտի ղրկուին դատական նախարարութեան. իսկ եթէ յապաղին, ըստ պարագային, դիւանապետաց կէս և մինչեւ իսկ մէկ ամսականը պիտի ջնջուի։ Դատական քննիչք իրաւունք ունին միանգամայն պաշտօնանկ ընել այն դիւանադպիրներն՝ որք անկարող են այդ ցուցակները պատրաստելու, կամ առաքումն յապաղեն։

Ռուսական դեսպանուհի Տիկին Նէլիտոֆ, որ Քորֆու գնացած էր ձմրան մի քանի ամիսն անցընելու, իւր որդւոյն հիւանդութիւնը լսելով, փութաց Կ. Պոլիս գալ երէկ։

Նաւահանգստի վերատեսչութիւնը Թուրք լրագրաց մէջ պաշտօնական ազդով մը կը ծանուցանէ թէ այն նաւն, որոյ մէջ ուժանակի փամփուշտներ կը գտնուէին (որոց մանրամասնութիւնքը պատմած ենք մեր երէկի թուով) յունական առագաստանաւ մ'էր օսմանեան դրօշակով և Սոֆիա անուամբ։ Նաւապետին անունն էր Անկէլաքի Անասթաս։ Մարմարայէն կուգար քար բեռցած։

Պոլսոյ Թատերական գրաքննութիւնը Բերայի յոնիոց թատերական խմբին արգիլեց Ճէն-Կրէյ անուն խաղին ներկայացումն։

Մայրաքաղաքիս անգլիական դեսպանատան քարտուղար և գործակատար Պ. Կոչէն հիւանդ պառկած է մի քանի օրէ ի վեր։

Եւրոպայի այլ և այլ քաղաքաց և գլխաւորաբար Լոնտրայի մէջ ի գործ դրուած տեսակ մը խարդախութեան փորձը Պոլսոյ մէջ ալ կատարուիլ սկըսաւ, այն է աղամանդով ճեղքել վաճառատանց ապակիներն և ի տես դրուած ծանրագին նիւթերը գողնալ։

Անցեալ օրը քանի մը ճարտար գողեր փորձ փորձեցին այս եղանակաւ քանի մը ժամացոյց կողոպտել Բերա, Պէյքըրի վաճառատունէն, բայց ապակին ճեղքած ժամանակնին բռնուեցան։

Արեւելեան երկաթուղեաց տնօրէն Պ. Հալէն, որ Պէլճիա գնացած էր իւր հիւանդ մայրը տեսնելու համար, նախընթաց օրը մայրաքաղաքս վերադարձաւ։

Դատական Նախարարութիւնը նկատողութեան առնլով կարեւոր դատերու հրատարակութեանց օգտակարութիւնն, հրաւէր ղրկեց մայրաքաղաքիս և գաւառաց բոլոր դատարաններուն, որպէս զի տեսնուած գլխաւոր դատերու ատենագրութիւնն յիշեալ պաշտօնատունը ղրկեն, դատական լրագրին միջոցաւ հրատարակուելու համար։

Պետական խորհուրդն անցեալները գաւառաց նահանգական սնտուկներու վերակազմութեան ծրագիր մը պատրաստած էր։ Այս ծրագիր տակաւին վճռաբանութեան մէջ լինելով, մինչեւ անոր ընդունելութիւնը, ներքին գործոց նախարարութիւնը շրջաբերական մը ղրկելով գաւառաց կուսակալներուն՝ պատուիրեց որ հարկ եղած հրամանը տան առ որ անկ է, որպէս զի նահանգական սնտուկներու և տասանորդի հասոյթները հին սնտուկներու դրամագլխոյն հետ չխառնուին, տոկոսով փոխառութիւնք չլինին և այդ սնտուկները տեղական իշխանութեան ուղղակի հսկողութեան ենթարկին, վերջապէս ամեն միջոց ձեռք առնուի նոր կանոնագրին գործադրութիւնը դիւրացնելու համար։

Փիլիպէի համանուն լրագրին տեղեկութեանց նայելով, Բ. Դուռն երեք նամակ ուղղեր է Արեւելեան Րումէլիի կուսակալին, բացատրութիւն պահանջելու համար իւր ինչ ինչ արարքներու մասին, որք գաւառին կազմական կանոնագրին անհամաձայն կը նկատուին ի Կ. Պոլիս։

Առաջին նամակով Բ. Դուռն հարցուցեր է Կավրիէլ փաշայի թէ ինչո՞ւ համար Պուլղարիոյ հետ մաքսային դաշնադրութիւն կնքեր է, առանց կանխաւ Կայս. կառավարութեան հաւանութիւնը խնդրելու։

Երկրորդ նամակաւ բացատրութիւն պահանջեր է թէ ի՞նչ պատճառաւ գաւառական ժողովոյ բացման ճառին մէջ Պուրկազի երկաթուղւոյ շինութիւնը խոստացեր է, առանց կանխաւ այս մասին Բ. Դրան խորհուրդ հարցնելու։

Երրորդով տեղեկութիւն հարցուցեր է այն իսլամաց վիճակին վրայ, որք վերջերս խնդրած էին Բ. Դռնէն որ կառավարական քննիչ մը ղրկէ գաւառին իսլամ բնակչաց դանգատները քննելու և անոնց ներքին և վագըֆի գործերը կարգադրելու պաշտօնով։

Կավրիէլ փաշա այս երեք հարցմանց հետեւեալ կերպով պատասխաներ է, դարձեալ ըստ տեղեկութեանց Փիլիպէի լրագրաց։ Նախ՝ թէ Պուլղարիոյ հետ որ և է մաքսային դաշնադրութիւն չէ կնքուած. այլ իրողութիւնը սա է որ, Պուլղարիոյ իշխանն Արեւելեան Րումէլիի ապրանաց վրայ առնուած մաքսը ջնջած լինելով, ինքն ալ, երեսփոխական տեսչին առաջարկութեամբ, Րումէլի մտնող Պուլղարական ապրանաց մաքսատուրքը ջնջեր է։

Երկրորդ՝ կուսակալն յայտարարեր է թէ երեսփոխանաց փափաքին համաձայն ծանուցած է երկաթուղւոյն շինութիւնը, վստահ լինելով թէ այս տեսակ շինութիւն մը հնարաւոր չէ, ըստ որում երկրին հասոյթներն և ո՛չ իսկ այդ ձեռնարկին համար հարկաւոր եղող դրամագլխոյ գլխավճարին կը բաւեն. և թէ գաւառական ժողովս այս տարի մի միայն 6000 ոսկւոյ փոխ մը պիտի քուէարկէ նախնական աշխատութեանց համար։

Գալով երրորդ կէտին, Կավրիէլ փաշա ներքին գործոց տնօրէնին յանձներ է պատասխանել զարժանն։

Արղընէն Թէրճէմանի-Հագիգաթի ուղղեալ մասնաւոր նամակ մը կը ծանուցանէ թէ այդ գիւղաքաղաքի հարաւային կողմը Չին Տէրէ լերան մէջ գտնուող պղնձի հանքին հասոյթն օր ըստ օրէ նուազելու վրայ է։ Այդ հանքին այժմեան արդիւնքը տասն տարի առաջուան արդիւնքին մէկ տասներորդն է։

Նախընթաց օրը Պէշիկթաշի մէջ կատարուած Մէվլուտի հանդէսի միջոցին ժողովրդեան բազմութենէն օգուտ քաղելով բաւական գործ տեսնող Մէհմէտ անուն գրպանահատ մը ձերբակալուած և վրայէն հարիւր եօթն ու կէս ղրուշ, վեց համրիչ, չորս ծխախոտի տուփ, ակնոց մ'և երեք հատ ճերմակ թաշկինակ գտնուած է։

Ալի անուն շրջիկ Թուրք գրավաճառ. մ'անցեալները Խասգիւղի մօտերն Հիւսէյին անուն մարդ մ'սպաննած և բռնուելով Կալաթա–Սէրայ տարուած էր. բայց հարցաքննութեան միջոցին փախած էր բանտէն ։ Նախընթաց առաւօտ քանի մը պահապան ոստիկանք Ուն–Գաբանի կողմերը շրջած ժամանակնին, կռնակը պարկով և կասկածելի երեւոյթով մարդ մը տեսան, որ զիրենք տեսնելուն պէս փախչիլ սկըսաւ ։ Բայց ոստիկանք յաջողեցան վերջապէս բռնել զայն և տեսան որ մարդասպան Ալին էր, և պարկին մէջ երեսուն և հինգ կտոր գողցուած նիւթեր կային ։

Անցեալներն իմաց տրուեցաւ ոստիկանութեան թէ Քասըմ փաշայի, հաճի Ահմէտ Թաղը Թուրքի մը տուն գողեր մտած էին ։ Ոստիկանք յիշեալ տունն երթալով, յետ քննութեան ստուգեցին թէ գողը տան մէջէն մէկը պարտ էր լինել ։

Տան տիրոջ՝ Ահմէտ էֆէնտիի՝ արկղը խորտակուած և 150 ոսկւոյ արժողութեամբ գոհարեղէնք և մաս մ'ալ ըստակ վերցուած էին ։ Ոստիկանաց խիստ հարցաքննութիւններուն վրայ, Ահմէտ էֆէնտիի կինը խոստովանեցաւ թէ ինք էր այդ գողութեան հեղինակն, և թէ կողոպտած նիւթերը Պոլսոյ շուկան դըրած էր 160 ոսկւոյ փոխարէն ։

ՄԿՐՏԻՉ ԵՒ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ
ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ,

Հանրածանօթ ընտիր հնձելու մեքենայի

Ամերիկայի առաջին կարգի հնձող մեքենաներէն ամենէն թեթեւն՝ այսինքն 280 օխայ եկող ամենէն պարզ և ամենէն հաստատ տեսակն, Օսպօռնի հնձող մեքենան է, որ շատ տարիներէ 'ի վեր բոլոր Եւրոպիոյ և Ամերիկայի երկրագործական դպրոցներէն առաջին կարգի պատուանշան ստացած և առհասարակ Ֆրանսայի, Աւստրիոյ, Ամերիկայի, Ռուսիոյ և Թուրքիոյ երկրագործաց համարումը կը վայելէ ։

Այս երեւելի և ընտիր մեքենայն օրը 88,000 քառակուսի կանգուն տեղ կը հնձէ, այսինքն տաճկական չափով 55 տէօնիւմ, և բոլոր միւս այս տեսակ մեքենայները կը գերազանցէ ։ Տասն և հինգ կամ տասն և վեց տարեկան տղայ մը կարող է գործածել զայն. այս մեքենայն այնպէս մաքուր կը հնձէ որ մինչեւ իսկ ամենէն բծախնդիր երկրագործի մ'առարկութիւններէն ազատ է. կը լծուի թէ՛ ձիով և թէ՛ եզով ։

Այս անգամ Պոլսոյ երեւելի վաճառականներէն Մ. Յ. Մուրատեան Եղբարք սոյն ընտիր մեքենայից ընդհանուր գործակատար կարգուած լինելով, մեծամեծ զոհողութիւններ յանձն առած են երկրագործաց դիւրութիւն ընծայելու համար. մասնագէտ մեքենագործներ ունին մեքենայները լարելու և գործածութիւնը սովրեցնելու համար. գիները խիստ դիւրամատչելի են. գնելու համար դիմել առ յիշեալ Մեծ Եղբարս որք ամենայն յօժարութեամբ յանձն կ'առնուն մանրամասնաբար լիովին տեղեկութիւն տալ ։ Եթէ մեքենաներէն ըստ քանակութեան յանձնարարելու փափաքող անձինք գտնուին, կամ այնպիսիք, որք յոյս ունին յառաջիկային այս մեքենայներէն ծախելու, ընկերութիւնն յանձն կ'առնու մեքենայներուն հետ մեքենագէտ մը խրկել զանոնք լարելու և սովրեցնելու համար, քիչ ծախք պահանջելով ։

Սոյն մեքենայի պատկերը կը տեսնուի լրագրոյս չորրորդ երեսն .

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ
ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԱՂԷՏ ՄԸ

Մատրիտ, 30 դեկտ.

Ալլիքէրք քաղաքը (Պատաժոզի հիւսիսակողմը, 6000 բնակչօք) կործանեցաւ վերջին երկրաշարժէն ։ Քաղաքին բոլոր բնակչութիւնք կորսուած են ։

Նոր ցնցումներ զգացուեցան երէկ ։

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍԻ ՏՆՕՐԷՆԸ

Փարիզ, 31 դեկտ.

Աժանս Հավասի ընդհանուր տնօրէն Պ. Էտուարտ Լըպէ Պատւոյ Լէգէոնի սպայութեան չքանշան ստացաւ ։

ԻՇԽԱՆԱԿԱՆ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Լոնտրա, 31 դեկտ.

Թագուհին ծանոյց Նախարարաց խորհրդին թէ կը հաւանի Պէատրիս իշխանուհւոյն ամուսնութեան ընդ Հէնրի իշխանին Պաթէնպէրկի ։

(Պէաթրիս–Մարի–Վիքթորիա–Ֆէոտօր, դքսուհի Սաքսոնիոյ, ծնած է 1857 ապրիլ 24ին ։ Պաթէնպէրկի իշխան Հէնրի–Մօրիս, ծնեալ 1858 հոկտեմբեր 5ին, բրուսիական արքունի պահապան զօրաց առաջին գունդին մէջ տեղակալ է) ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԳԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Այսօր Լատինաց տարեգլուխն լինելով, Պորսան գոց է ։

Ղալաթիա, 20 Դեկտեմբեր

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	ղրշ.	100
20 ֆրանքնոց	»	87 32
Անգլիական ոսկի	»	110 22
Բօլ Իմբէրիալ	»	90 2
Քրիմից	»	51 10
Ռուսլի թղթադրամ	»	8 75
» արծաթ	»	89 10
Ֆիօրին	»	9 2
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	108 4
Վեցնոց	»	102 30
Հինգնոց	»	102 30
Մէթալիք	»	99 10
Պղինձ	»	780
Թղթադրամ	»	3200

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 31 Դեկտեմբեր ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ գոցուեցաւ	99 1/8
Օսմ. բացուեցաւ	8 1/16
» » գոցուեցաւ	8 1/16
Օսմ. փոխառութիւն 1865	11 1/4
» » 1869	9 7/8
» » 1871	68 1/2
» » 1872	19
» » 1873	8 3/4
փոխառութիւն 1877	81 1/2
Պանք Օթօման	13 7/8
Ռուսական փոխառ. 73 (գ. կ.)	95 5/6
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)	63 1/2
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)	87 3/8
Տայրա Սանիէ	62 1/4
Տօմանիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	87 1/2
Հունգարական պարտաթուղթ 1877	—
փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	—

Վիէննա, 31 Դեկտեմբեր ժամ 10 վ. 30 երեկոյ

փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	123 60
Օսմանեան երկաթուղի	21 20

Բարիզ, 31 Դեկտեմ. ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 % բաց	109 15
» » 3 % բաց	79 12 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ բացուեցաւ	8 10
» » գոցու. (գ. կ.)	8 07 1/2
» » 1865	57
» » 1869	50
» » 1873	44
Օսմանեան երկաթուղի	44 25
» Ռէժիի բաժնեթուղթք	512 50
Պանք Օթօման	599 37 1/2
Գրէտի Լիօնէ	523 75
» Ֆօնսիէ	1330
Բաժնետոմս Լիօնի (գուբ. կոր.)	1233 75
Սուէզի ջրանցք	1831 25
Ռուսական 5 % 1877ի	101
Իտալական Ռանթ	99 37 1/2
Եգիպտական միացեալ գոց	322 5
Սպանիական (արտաքին)	60 1/4
Բրիօրիթէ Թիւրք	387 50
5 % Հելլենական	355
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 33

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ԽԱՄՍԱՅԻ ՄԵԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
1600—1827
ՐԱՖՖԻ

Բ.

Գիւլիստանի Մէլիք–Բէգլարեաններու ծագումը . —Ղուշ–Խուշուշի . —Աւազակներու հետ կռիւ.—Բարդայի խանը.—Մէլիք–Բէգլար Ա.—Կաղ Աբով .—Գեղեցիկ Ղամար–Սուլթանը .—Փեսայ և աներ .—Անխիղճ հոգաբարձուն .—Հրացանի մը դէմ դաւ.— Օրինակելի մայր մը .— Պատանի Իւսուբի քաջագործութիւնները .—Արիւնոտ ծառը .—Գիւլիստանի Նոր Մէլիքը ։

Նախորդ յօդուածով հաղորդեցինք կարճառօտ տեղեկութիւններ Ղարաբաղի հինգ Մէլիքութեանց վրայ. այժմ խօսինք անոնց ծագման մասին ։

Ա. Գիւլիստանի Մէլիք–Բէգլարեաններու ծագումը.

Մի ձեռագիր պատմութիւն կ'ենթադրէ թէ՛ Մէլիք–Բէգլարեաններու ծագումը Աղուանից ամենահին թագաւորներէն մէկէն է, Քրիստոսէ շատ առաջ. սակայն այս ենթադրութիւնը ստուգութեան խիստ կարօտ է ։ Ցայտնի իրողութիւնը այն է որ Մէլիք–Բէգլարեանները բնիկ Ուտէացիներ են, Նիժ գիւղէն ։

Մէլիք–Բէգլարեաններու առաջինը, որ գաղթական եկաւ ի Ղարաբաղ, բնդունած էր Պարսից կողմանէ Ղուշ–Խուշուշի, Սեւ–Հարիւրապետ մակդիրն ։ Հայերը կ'անուանէին զնա Սեւ–Աբով ։ Դա հասարակ մարդ չէր . իւր հայրենիքը ժողովուրդի կառավարիչ էր և մեծ հարստութեան տէր ։ Ղարաբաղի Մէլիքներու նախնիքը կը կոչուէին Խուշուշի ։ Այդ տիտղոսը կը տրուէր այն անձանց՝ որք սեպհական երկիրներու տէր էին և զօրք պահելու իրաւունք ունէին ։

Տասնեւվեցերորդ դարու սկիզբներն այդ Սեւ–Հարիւրապետը կ'երեւի Ղարաբաղի կողմերը ։ Բոլորովին աղքատ է, իրեն հետ միայն եօթն ընտանիք կը բերէ և մի քանի անասուններ ։ Անտարակոյս իրենց հայրենեաց մէջ պատահած է նոցա մի աղէտալի դէպք, որով կողոպտուած են և տարագրուած ։

Կուգան մի անծանօթ աշխարհ. ո՛չ բնակութեան տեղ ունին, ո՛չ պատըսպարան ։ Արդէն սկսած են աշնան ցըրտերը . բայց Սեւ–Հարիւրապետը և միասին բերած եօթն ընտանիքները կը բնակին վրաններու ներքեւ, Թարթար գիւղի ձախ ափերու մօտ, փոքր ինչ հեռու այժմեան Թալիշ գիւղէն ։

Գուցէ Սեւ–Հարիւրապետը կը ցանկար որ դեռ մի ժամանակ անծանօթ մնար ինքն այս նոր աշխարհին մէջ. սակայն մի դէպք այլ կերպ տնօրինեց ։ Օրին մէկը նորա գրաստները կ'արածէին դաշտերը. ահա՛ յանկարծ մի խումբ աւազակներ վրայ կը հասնին և աւարի կ'առնուն անասունները ։ Այդ միջոցին մէջ տեղ կ'ելնէն Սեւ–Հարիւրապետը և նորա հետ մի քանի երիտասարդներ և կը նետուին աւազակաց ետեւէն ։ Մի քանի ժամ վերջ կը վերադառնան յաղթանակաւ. իրենց հետ կը բերեն ո՛չ միայն կողոպտուած անասուններն, այլ և զայնս կողոպտող աւազակներն՝ գերի կալանաւորած են ։

Հաւանօրէն Սեւ–Հարիւրապետը չըփոխած էր թէ ի՛նչ ընէ այդ կալանաւորեալներն, երբ այդ աւուր յաջորդ օրը մի խումբ ձիաւորներ կը յայտնուին ։ Սոքա դիմելով Սեւ–Հարիւրապետին կ'ըսեն թէ իրենք Բարդայի խանին մարդիկն են, և թէ իրենց հրամայուած է ձերբակալել այդ աւազակներն, որովհետեւ նոքա մեծամեծ վնասներ պատճառած են երկրին ։ Շատ ուրախ են որ աւազակներն արդէն կալանաւորուած են առանց իրենց աշխատութեան ։ Զայս ըսելով առաջնին կը ձգեն կալանաւորեալ աւազակներն եւ կ'երթան ուղղակի Բարդայի խանի մօտ ։ Սակայն կ'զգուշանան յայտնել թէ աւազակներն ձերբակալողներն իրենք չէին, ապա թէ ոչ պիտի կորսնցնէին խանին պարգեւները ։ Խանը կը հրամայէ որ աւազակները գլխատուին և զանոնք ձերբակալողներուն ալ պարգեւներ տրուին, ի վարձատրութիւն իրենց քաջագործութեան ։ Աւազակները չեն դիմանար և կ'ըսեն խանին. «Պատժէ՛ մեզ որպէս քո կամքն է, որովհետեւ մենք աւերակ դարձուցինք քո երկիրները. սակայն մի՛ անպատուէք զմեզ, վարձատրելով այդ ոզորմելի մարդիկները չկատարած քաջութիւնները, երբ թէ մեզ յաղթողներն գոքա եղած լինէին» ։

Խանը այս յայտարարութեան վերայ կ'ստուգէ թէ զինքը խաբած են. անմիջապէս կանչել կուտայ Սեւ–Հարիւրապետը ։ Սա ո՛չ մի վարձատրութիւն կը պահանջէ իւր մատուցած ծառայութեան փոխարէն, միայն կ'խնդրէ որ իրեն բնակութեան տեղ մը շնորհուի, զի գաղթական մարդ է ։ Խանը նորա մըշտական սեպհականութեան կը յատկացընէ Թալիշ կամ Թարիշ գիւղը, Գիւլիստանի գաւառի մէջ, Հոռեկայ վանքի մօտ ։ Այդ վանքը միայն գիտենք Սեւ–Հարիւրապետի կեանքէն ։ Նորա գերեզմանին վրայ, որ կը գտնուի յիշեալ վանքի մօտ, փորագրուած է մի տող միայն, յորմէ կը տեսնուի թէ՛ նա վախճանած է Հայոց Ռ Չ Ա. (1081 թուականին), իսկ Քրիստոսի 1632 թուին ։

Սեւ–Աբովը ունէր մի քանի զաւակներ որոց երէցը, Մէլիք–Բէգլար Ա., կը յաջորդէ հօրը ։ Մէլիք–Բէգլար միացուցած էր իւր նախնիքներու քաջասրտութեան և խելք ։ Նա հիմ դրաւ Գիւլիստանի Մէլիքներու իշխանութեանը. տիրապետեց նոր երկիրներու, ընդարձակեց իւր իշխանութիւնը տիրելով Գիւլիստան բերդին, նորոգեց այդ անմատչելի ամրոցը և այն տեղ հաստատեց իւր բնակութիւնը ։

Մէլիք–Բէգլար երկու որդի ունէր. երէցը կը կոչուէր Աբով, կրտսերը Թամբաղ (Թէյմուրազ) ։

Հօրը մահէն յետոյ յաջորդեց Աբով Բ. իւր մի ոտքը վնասուած լինելով հրացանի գնտակէ՝ կը կոչուէր կաղ Աբով ։

Կաղ Աբովը շատ նման էր իւր պապին, Սեւ–Աբովին, իւր անպարտելի քաջագործութիւններով ։ Յափշտակութիւնք, աւարառութիւնք և յանդուգն ասպատակութիւնք այն ժամանակի իշխողներու համար անպարկեշտութիւն չէին համարուեր, այլ ընդհակառակն քաջազնական արժանաւորութիւններ էին որոց պէտք ունէր նա իւր շրջակայ թշնամիներն երկիւղի մէջ պահելու համար ։ Կաղ Աբովը զուրկ չէր այդ յատկութիւններէն ։ Նա ամէն ինչ ի ձեռս կը բերէր յափշտակութիւնով. նա յափշտակեց մինչեւ անգամ իւր կինը, գեղեցիկ Ղամար–Սուլթանը ։

Մի անգամ երբ Աբով կ'երթար Գանձակի կողմերն աւարառութիւններ ընելու, լեռներու վրայ կը հանդիպի Մամատ Խանի հօտերուն ։ Բայց շատ կը մտնայ այդ հարուստ աւարը երբ կը նշմարէ Մամատ Խանի աղջիկն, որ եկած էր անդ անցունել ամառուան եղանակը իւր քառասուն աղախիններուն ընկերակցութեամբ ։ Օրիորդ Մամատի գեղեցկութիւնը կը յափշտակէ զԱբով, որ ամուրի էր ։ Որպէս առհասարակ Սեւ–Աբովի բոլոր ժառանգները, ինք եւս բաւական թուխ դէմքով գեղեցիկ երիտասարդ էր թէպէտ ոչ այնքան յաղթանդամ ։ Աբով իւր առեւանգած չքնաղագեղ աւարը կը բերէ Գիւլիստանի բերդի մօտ Ամենափրկչի վանքը մկրտել կուտայ զնա և կ'ամուսնանայ նորա հետ ։

Այս առեւանգութիւնը շատ նպաստաւոր եղաւ Աբովի ։ Ի սկզբան Գանձակի խանը սաստիկ զայրոյթ զգաց և յարձակեցաւ Աբովի վրայ՝ արիւնահեղ կռիւներն սկսան որք վերջացան խանի պարտութեամբ ։ Խանը թէպէտ յաղթուած բայց անհաշտ կը մնար թէ՛ իւր դստեր և թէ՛ իւր ինքնակոչ փեսի հետ ։ Բայց երբ ծերութիւնը վրայ հասաւ, Մամատ Խան հաշտութեան պէտքը զգաց ։ Խանը ուրիշ ժառանգ չունէր, բայց միայն իւր միակ աղջիկը. ինչ որ ալ ըլլար՝ հայրական սիրտ ունէր, ուստի իւր բոլոր գիւղերը, իւր բոլոր հարստութիւնը կտակով ժառանգութիւն ձգեց իւր աղջկան ։ Շնորհիւ իւր կնոջ՝ Աբով ահագին հարստութեան տէր եղաւ ։

Աբով Բ. կը վախճանի 1728 թուին. Մէլիքներու սովորութեան համեմատ նորա պիտի յաջորդէր իւր որդին Մէլիք–Իւսուբը. բայց սա անչափահաս պատանի էր և դեռ կարող չէր կառավարել իւր երկիրը, ուստի երկրի կառավարութիւնը յանձնուեցաւ հանգուցելոյն եղբօրը՝ Թամրազին ։ Պատանի Իւսուբը մնաց նորա հոգաբարձութեան ներքոյ մինչեւ որ չափահաս լինի ։

Մէլիք–Թամրազ կը վարէր իւր իշխանութիւնն իբր լիակատար տէր և ոչ թէ իբր ժամանակաւոր հոգաբարձու ։ Անգութ եւ դաժան մարդ էր և միտքը դրած որ պատանի Իւսուբն խափանէ զրկէ հայրենական ժառանգութենէ ։ Այս նպատակին հասնելու համար ամէն միջոց ի գործ դրաւ, որպէս զի բոլորովին աղքատացնէ խեղճ տղայն ։ Մինչեւ իսկ նորա նորա կենաց դէմ որոգայթ լարելու կը մտածէր ։ Իւսուբ կ'ապրէր Գիւլիստանի բերդին մէջ, իւր մօր հետ. վիճակնին շատ աննախանձելի էր ։ Մէլիք–Թամրազ կը բնակէր Հոռեկայ վանքի մօտ գտնուած հոյակապ պալատը, որ կը մնայ մինչեւ այսօր կիսաւեր դրութեան մէջ, բայց և այնպէս մի խօսուն վկայ է Գիւլիստանի Մէլիքներու վաղեմի փառացն եւ զօրութեան ։

Այս միջոցին Գանձակի և Ղարաբաղի կողմերը կը հասնի Միրզա–Թահիր, որ մին էր Շահ–Սուլթան–Հուսէյնի հարկահաններէն և միանգամայն Ադրպատականի վեզիր ։ Դէրբէնդէ սկսեալ հարկահանը հաւաքելով արքունի հարկերն հասած էր Գանձակի և Ղարաբաղի կողմերն ։ Մէլիք–Թամրազ իւր տան մէջ կը հիւրընկալէ հարկահանը և կը խորհի որ զնա բոլորովին իրեն յարէ ։ Շատ կը շողոքորթէ զհարկահանը և նորա հաճելի լինելու համար կը պատուիրէ որ հարկերը շատ աւելի մեծաքանակ հաւաքուին իւր ժողովրդէն, որ մինչեւ ցայն օր հարկ վճարելու սովորութիւն չունէր ։ Բայց Մէլիք–Թամրազ չբաւականանար այսքանով. իւր հիւրին սիրտը գրաւելու համար կ'ուզէ տալ նմա մի արժանաւոր ընծայ ։

«Իմ եղբօր հրացանը, կ'ըսէ հարկահանին Մէլիք–Թամրազ, կը գտնուի իմ եղբօրորդւոյս, Իւսուբի ձեռքը. այդ զէնքը մի հազուագիւտ բան է, և Շահի գանձարանին վայել է» ։

Հարկահանը խաբէութեամբ կը կանչէ Իւսուբը և կը խնդրէ որ հօրը հրացանը միասին բերէ և տեսնէ ։ Պատանին միամտաբար կը բերէ ։ Հարկահանը զայն առնելով կ'ըսէ. «Այդ հրացանը Շահի գանձարանին կը վայելէ և ոչ թէ քեզ ։» Զայս կ'ըսէ և հրացանը առնելով այլ եւս ետ չդարձներ ։

Բարկութեան արցունքներն աչքերէն վազելով, մանկահասակ Իւսուբը կը վերադառնայ մօրը մօտ, և կը պատմէ այս անցքը ։ Խեղճ մայրը շատ կը վշտանայ ։ Իւր ամուսնոյն ժառանգութիւններէն այդ նուիրական զէնքը միայն մնացած էր, և այդ զէնքը Աբովի քաջագործութեանց թանկագին յիշատակն էր ։

Իւսուբի մայրը փոխանակ որդւոյն ցաւը մեղմացնելու, աւելի կը սաստկացնէ նորա սրտմտութիւնը իւր յանդիմանութեամբք ։

«Քա՛շ հօր անարժան որդի, կ'ըսէ, լաւ էր որ քու սպաննուած դիակն ինձ բերէին և ըսէին թէ՛ կռուեցաւ հօրը յիշատակը չկորսնցնելու համար ։»

«—Ես կը վերադարձնեմ հօրս հրացանը . . .» կ'ըսէ որդին և կը խնդրէ մօրմէն որ իրեն փող տայ մի քանի զէնքեր գնելու ։ Մայրը կը քակէ իւր գըլխի ոսկիներն և մի քանիները կուտայ նորա ։

Հարկահանը ամենայն հանդարտութեամբ և ապահովութեամբ կը հաւաքէ տեղային հարկերը, կը բեռնաւորէ ջորիներու վրայ և իւր մարդկանց միասին ճանապարհ կ'ելնայ ։ Բայց մանկահասակ Իւսուբը պարապ չէր նստած. իւր բարեկամ երիտասարդներէն կը կազմէ մի խումբ և գաղտնի կերպով կը հետեւի հարկահանին ։

Յարձակման պայմանական նշանը կ'որոշուէր ծէկէռ բառը, և դադարման նշանը՝ [illegible] բառն ։ Այն միջոցին որ հարկահանը իւր խումբովը կը մտնէ Թարթար գետի նեղ ձորի մէջ, կը հնչուի ծէկէռ բառը, որով Իւսուբ յարձակման նշանը կուտայ ։ Իւր ձեռքերովն յանդուգն պատանին կը կտրէ խեղճ հարկահանին գլուխն և կը խլէ իւր հօր հրացանը ։ Մէլիք Բէգլարեաններու ժառանգներն այդ հրացանը վաճառեցին յետոյ 1,000 րուբլիի Երմօլով զօրապետին, որ զայն խրկեց Ս. Պետերսպուրկի Զինուորական պալատը ։

Բայց Իւսուբ չգոհանար իւր հօր հրացանովը. Ջորիները իրենց վրայ կը կրէին բոլոր գաւառներէ հաւաքուած ոսկիներն. մանկահասակ պատանին և նորա քաջ ընկերներն իրենց կվերապահեն այդ հարստութիւնը ։ Իսկ հարկահանի մարդկանց մի մասը կը ջարդուի, մի քանիներ ալ կը փախչին կ'ազատին ։

Երիտասարդ Իւսուբը առնելով իւր յափշտակած գանձը, կ'ամրանայ Գիւլիստանի բերդը ։ Իւր վարմունքն անպատիժ կը մնայ, վասն զի այդ միջոցին մեծամեծ խառնակութիւններ տեղի կ'ունենան Պարսկաստան և պատերազմական շփոթութիւններու մէջ ո՞վ պիտի մտածէր թէ Ղարաբաղի կողմերը մի այդպիսի անցք էր պատահած ։

Իւսուբ հարստութեան տէր լինելով կ'սկսի օր ըստ օրէ զօրացնել իւր ոյժերը ։ Դաշնակցութիւն կը կազմէ Ջրաբերդի Մէլիք–Ադամի հետ, որոյ յարաբերութիւններն ընդ Մէլիք–Թամրազի բարեկամական չէին ։ Երիտասարդը կը մտածէր ո՛չ միայն խլել Գիւլիստանի իշխանութիւնը իւր հօրեղբօր ձեռքէն, այլ և կ'ուզէր վրէժխնդիր լինել այն ամէն անիրաւութիւններու, այն ամէն զրկանքներու համար զոր իրեն անգութ հօրեղբայրը, Մէլիք–Թամրազը կատարած էր, երբ ինքն դեռ անչափահաս էր ։ Միանալով Մէլիք–Ադամի հետ, երիտասարդ Իւսուբը կը յարձակի Մէլիք–Թամրազի ամրոցի վրայ ։ Մի քանի աւուրց սաստիկ կռիւներէ վերջ ամրոցը կը գրաւուի և Մէլիք–Թամրազը գերի կը բռնուի ։ Իւսուբ կը հրամայէ որ իւր հօրեղբայրը կախեն մի չինարի ծառէ ։ Այդ չինարի հինաւուրց ծառը մինչեւ այսօր ցոյց կուտան Գիւլիստանի և Ջրաբերդի սահմանի վրայ և կը կոչուի Ղանլը–չինար (արիւնոտ չինար) ։

Մէլիք–Իւսուբ սկսաւ կառավարել Գիւլիստանը խելքով և քաջութեամբ ։ Իւր մայրը Ղամար–Սուլթան իւր խորհուրդներովը ոչ սակաւ օգնեց իւր որդւոյն բարձրանալուն ։ Այս խելացի կինը վախճանեցաւ 1753 թուին ։ Մէլիք–Թամրազէն մնաց մի որդի որ յետոյ քաջ զօրապետ հանդիսացաւ ։

Մէլիք–Բէգլարեաններու պատմութիւնը ժամանակագրական կարգով յետոյ կը տեսնենք ։

Յաջորդ յօդուածով կը ծանօթացնենք միւս չորս Մէլիքութեանց ծագումն և միանգամայն այն վաւերական աղբիւրներն որոց դիմած է Պ. Րաֆֆի իւր այս պատմական գործի պատրաստութեան համար ։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՔ

Առողջարանութիւն .—Ըմպելի ջուրք և կապարը.—Կ. Պոլսոյ ջուրերը .—Առողջապահութիւն առ հինս . — Հնդկաստանցւոց Ղոնեղը . — Առողջարանութիւն ուսանողաց . — Կարճատեսութիւն և անոր դարմանները ։

Տօքթ. Փէշտիմալճեան էֆէնտի [illegible] բժշկական թերթի մէջ հետեւեալ կարեւոր տեղեկութիւնները կուտայ քաղելով Ֆրանս. Առողջ. Ընկերութեան անդամ Պ. Համոնի մի գործէն՝ որոյ խորագիրն է . «Ուսումնասիրութիւն ըմպելի ջուրց և կապարի վրայ» ։

Երկու խնդիր կայ լուծանելի առողջաբանից առջեւ . 1°. Ըմպելի ջուր մը, թէ՛ կապարէ ամբարներու կամ խողովակներու մէջ ժամանակ մը մնայ, և թէ՛ միմիայն այդ խողովակներու մէջէն անցնի երթայ, թունաւորիչ նիւթեր կը պարունակէ՞ ։ 2°. Եւ եթէ պարունակէ, ո՞րչափ կապարի ալ գըտնուելու է որ վնասակար դարձնէ ջուր մը ։

Առաջին խնդիրը լուծուած է ըստ Պ. Համոնի . զի կատարուած փորձեր ապացուցած են թէ ամէն ջուրեր, ինչ որ ալ լինին, կը միանան կապարի հետ և ընդ քարշ կը տանին իրենց հետ ուր որ երթան ։ Այդ միացման պատճառներուն գլխաւորագոյնն է ելեկտրականութիւնը՝ որ կը գոյանայ ջուրերուն հետ եւ ձուլածոյ խողովակներէն և պղնձէ ծորակներէն անցնելովը ։ Թէև առարկած են ոմանք թէ ջուրերը իրենց պարունակած կրային աղերը խողովակներուն մէջ թողլով կը պահպանեն ջուրը կապարի հետ շփուելէ, սակայն ծորակներուն յանկարծակի բացումը այնպիսի հարուած մը կուտայ խողովակներու պատերուն՝ որ կրային աղերը կը փըրթին և ջուրը նորէն կապարի հետ կը շփուի ։

Գալով երկրորդ հարցման, այսինքն թէ ջուրի մը մէջ գտնուած որեւէ քանակութեամբ ալ մը կրնա՞յ թունաւորել զայն խմողը, այդ մասին թէեւ քիչ մը կը չափազանցէ Պ. Համոն, սակայն կ'երեւի թէ բոլորովին ալ անիրաւ չէ ։ Թէեւ միշտ յանկարծուստ և ամենայն սաստկութեամբ վեր չհաներ իւր ազդեցութիւնը, սակայն «կապարը, ինչպէս կ'ըսեն Թառտիէօ և Ռուզօլի, ինչ ձեւի և ինչ պայմանաց մէջ ալ գըտնուի, թոյն է . և այնչափ ահաւոր թոյն՝ որչափ զօրաւոր և ծանր է իր ազդեցութեան ։»

Վերջապէս հեղինակը կ'եզրակացնէ խնդրելով որ, ինչպէս 1873ին բոլոր փարիզի բժշկական մարմինք, առողջապահութեան միջազգային այլ եւ այլ Վեհաժողովները և դեռ մօտերս Նապոլի Առողջական Ժողովը խնդրած էին արդէն, առանձին գործածութեանց յատկացեալ ջրոց [illegible] համար կապարեայ խողովակները [illegible] և անոնց տեղ [illegible] խողովակք գործածուին ։

Տօքթ. Փէշտիմալճեան էֆէնտի այդ մասին համամիտ կ'երեւի Պ. Համոնի և կը կարծէ թէ Կ. Պոլսոյ մէջ տեսնուած շատ մը հիւանդութեանց [illegible] կապարեայ խողովակներով բաշխուած են ։

Երանի թէ, ինչպէս մեր մեծանուն պաշտօնակիցն ալ կը բաղձայ, մեր տարրալուծք [illegible] այլեւայլ տեղերէ մեզ հասնող ջուրերուն [illegible] և ճշգրիտ գաղափար մը տային մեզ [illegible] մեր առողջութիւնը ։

* *

Պ. Ե. Լաքրուա իւր Արեւելեան Բառարանին մէջ առողջապահութեան առ հինս [illegible] վրայ խօսելէ ետք հետեւեալ ծանօթութիւնները կը յաւելու .

«Լուացումն ի վաղուց անտի իբրեւ գըլխաւոր պայման նկատուած է արեւելեայց քով, [illegible] ։ Ե. ԼԱՔՐՈՒԱ, Արեւելեան Բառարան, Հատ. Դ. էջ 887 ։

[illegible]

* *

Կարճատեսութիւնը օր քան զօր կը յառաջանայ [illegible]

[illegible]

Եթէ սոյն փափաք [illegible] իրենց ։

Ռ. ՌՕՊԻՆՍՕՆ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ
287 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ

Ապահովագրեալք միայն տէր են երաշխաւորեալ դրամագլխոյն և ընկերութեան բոլոր շահերուն

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ
ՏՆՕՐԷՆ
Ա. Հ. ՍՔԷՅՖ
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ ԿԱԼԱԹԱ, ՀԱԼԱՃԵԱՆ ԽԱՆ

ԻԼԱՆ

Պէյօղլու Պիտայէթ մահքէմէսի իճրա մուբաշիրլիկինտէն.

Պէյօղլու Պիտայէթ մահքէմէսի Պիրինճի Հուգուգ տաիրէսինտէն զըհուր պէն սատըր օլան ֆի 19 Թէշրինի էվվէլ սէնէ 97 թարիխլի իլամէ, եունան տէվլէթի թէպաասընտան ալօգա միսիւ Բօթա Թարաֆընտան իթա օլունան արզուհալտէ, Ղալաթատա Եէնի-ճամի ճատտէսինտէ Թիւնէլ իթթիսալինտէ միւթէսաարրըֆ օլտուղու 24 նումէրօլու պիր պապ մաղազա Թիւնէլ գումբանիասը Թարաֆընտան հէտմ իթթիրիլմիշ օլտուղունտան պաշգա իլէ, միւնհէտիմ օլան էպնիյէ իլէ էյամը մուաթթալա իճարէսինին վէ զարար ու զիյանընըն մա մէսարիֆի մուհագէմէ Թիւնէլ գումբանիասընտան թահսիլի իխթիտա օլունմասընտան նաշի, մումաիլէյհ միսիւ Բօթա իլէ Թիւնէլ գումբանիասը տիրէքթօրու միսիւ Ալպէր պէյնլէրինտէ Թէքէվվիւն իտէն միւնազաա նէթիճէսինտէ, անիֆ իւլ զիքր մաղազա Թիւնէլ գումբանիասը Թարաֆընտան պիլա խաղէր հէտմ օլունտուղու, վէ բինաէն ալէյհ պանուն պէտէլի միւլք պէտէլ իճի պէտէլ Օսմանլը լիրասը պուլունտուղու կիւպի, շէհրի տէօրտէր պուչուգ լիրա իճարէ տէյէրի օլտուղու անլաշըլմըշ իտուկինտէն, պէտէլի ասլը օլմագ իւզրէ Թալամին խալքըն պէշ եիւզ լիրա երմի պէշ աթէշ լիրա իլէ մէզգիւր մաղազանըն Թարիխի ինհիտամը օլան 91 սէնէսի Թէշրինի էվվէլինին պիրինտէն 97 սէնէսի մարտը պիրինէ տէկին միւրուր իտէն պէշ սէնէ պէշ այ իչին պէր մաահիյէ քէչիֆ պէտէլի իճարը օլմագ լաղըմ կէլէն իքի պին տօգսան իքի պուչուգ լիրա իլէ պէրապէր Թիւնէլ գումբանիա իտարէսինտէն Թահսիլի իլէ միսիւ Բօթայա Թէսլիմինէ հիւքմ օլունտուղու մուհաքէմէ օլուպ հիւքմիւ իլամըն իճրասը Թալէպ օլունմասըն պէր միւճէպը գանունու մումաիլէյհ միսիւ Ալպէրէ կէօնտէրիլէն իխպարնամէ իւզէրինէ մէզգիւր մէպլաղը Թէսվիյէ սուրէթ կէօստէրիլմէմէսինտէն պէյ օղլու Շահգօլու մահալլէսինտէ Թիւնէլ մէյտանընտա վագը միւքէրրէր իքի նումէրօլու պիր պապ տիւքեան իլէ տէօրտ վէ ալթը նումէրօլու տիւքեան պիր պապ տիւքեաննըն հաճզըլէ ֆիւրուխթունու տաիրէի միւմաիլէյհ Թարաֆընտան պաարզուհալ խիթամ օլունմասընա պինայէն մէզգիւր տիւքեանլարըն ֆիւրուխթունու պէյ օղլու պիտայէթ մահքէմէսի բիասէթի իւլայա ճանիպինտէն իթա օլունան գարար միւզթէզասընտան պուլունմասըյլա Թարիխի իլանտան իթիպարէն օթուզ կիւն պէյ կիւն սօնրա սալիֆ իւզ զիքր միւքէրրէր իքի վէ տէօրտ վէ ալթը նումէրօլու իքի պապ տիւքեանլարըն պիլ միւզայէտէ ֆիւրուխթունա թէշէպպիւս օլունաճաղը պէյ օղլու պիտայէթ մահքէմէսի իճրա մէմուրիէթի ճանիպինտէն իլան օլունուր։

Ֆի 15 քեանունի էվվէլ սէնէ 300

Ա. Յ. ՍԱՆՏԱԼՃԵԱՆ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒ
Ղալաթիա, Թիւնէլի դէմ, Թիւ 33

Վաճառատանս մէջ կը գտնուին Գաղղիոյ և Գերմանիոյ համբաւաւոր գործարանաց ընտրելագոյն Դաշնակներ անմրցելի աժան գներով և ամէն տեսակ երաժշտական գործիներ, նաեւ խաղի ու սիկառի ընտիր Թղթեր և սալոնի յատկացեալ լուցկի, որոց մասին եւս կը խոստանայ գոհացնել իր յաճախորդներն։

Վաճառատունս պատրաստ է նաեւ վերոյ նշանակեալ ապրանաց վրայ յանձնարարութիւններ ընդունիլ և արագ գործադրել կարի գոհացուցիչ պայմաններով։

4—36

Մոսկուայի և Բեռլինոյի բժշկական ճեմարաններէն վկայեալ

ՈՏԻՑ ԿՈՇՏԵՐԸ (ՆԱՍՐ)

Մի քանի վայրկենի մէջ կը հանուին իրենց արմատով, առանց ցաւի և առանց մետաղեայ գործիքի։ Նորանորները կը շտկուին։

Խորհրդակցութիւնք ամէն օր ժամը (Ը. Ե.) 10էն 3։

Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 439
Պ. Սեպահի լուսանկարի գործարանին վերնայարկն
ՍՈՖԻ ԿՐԻՆՉՔԻ
Ոտնաբոյժ

ՕՍՊՈՐՆԻ ՅՈՐԵՆ ՀՆՁՈՂ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՆ

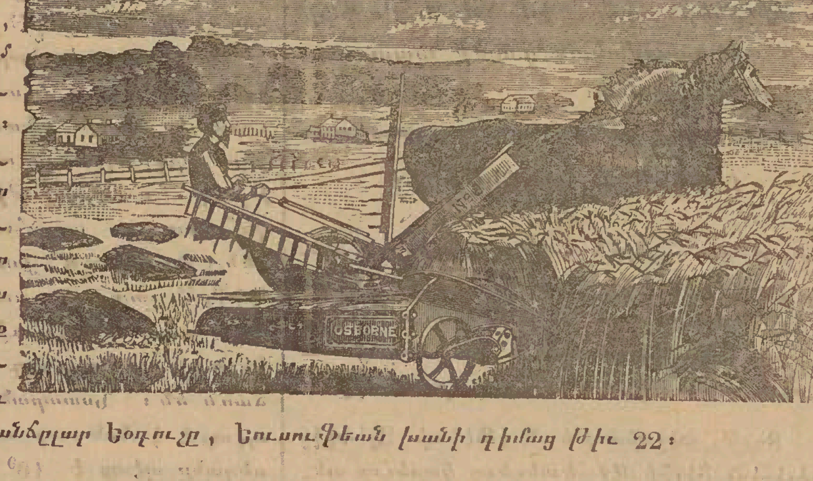

Օրը 88,000 քառակուսի կանգուն, այսինքն 55 դէօնիւմ կը հնձէ, ծանրութիւնն է 280 օխայ։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհանուր գործակալսն Մկրտիչ և Յովհաննէս Մուրատեան Եղբարք Ղալաթիա Եօրկիանճըլար ճատտէսի Թիւ 70 և Պոլիս, Ֆինճանճըլար Եօգուշը, Նուսուֆեան խանի դիմաց Թիւ 22։

ՖՐԷՏ ԼԷՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվրբուլի և Արեւելեան միջեւ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճէրիան	2500	Ֆավօնեան	3700
Ալզասիան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անտալուզեան	2500	Ֆլավեան	3700
Աթէնեան	2500	Իպէրիան	5500
Արապիան	3700	Իլիրիան	5500
Պալերիան	6000	Իտալիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լեապիան	2200
Քասթելեան	800	Լիկուրեան	2500
Սայրենեան	2000	Լիսպոն	800
Տուրոյ	700	Օբորթօյ	700
Էճիբշըն	3700	Բէրսիան	3800
Ֆապիան	3700	Վալէնսիան	6800
Ֆալերնիան	3700	Վիրճինեան	6800

Աթէնեան շոգենաւը, նաւապետ Ֆլէմինկ, ամսոյս 22ին Լիվրբուլէն ասդ կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ
ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլքի խան, Ղալաթիա.

Նաւատէարք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք
Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնթէն.
Ճիպրալթար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման և ընկ.
Մալթա, Ա. Քամիլլէրի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրօկօրտադոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ռիդօլ և ընկ.

ՔԻՒՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք ամէն տասն օրն մէյ կը բանին Լիվրբուլէ և Միջերկրականի միջեւ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ադլաս	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ալէբբօ	3,000	Նանթ	2,500
Պոդնիա	4,600	Բավոնիա	5,000
Պաթավիա	3,800	Բարթիա	3,200
Պալդէք	2,500	Բալմիրա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սերվիա	7,800
Սէֆալոնիա	5,000	Սիդիա	4,600
Քադալոնիա	4,700	Սարակօսա	3,000
Շերպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Տէմերարա	2,500	Սիտոն	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Թարիֆա շոգենաւը, նաւապետ Մարթին, Լիվրբուլէն ասդ հասաւ ընդհանուր վաճառքով և ի մօտոյ նորէն Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի։

Դիմել առ
ԹՈՄԱՍ Ջ. ՃՈԼԻ
Գործակալ
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան Ղալաթիա

ԱԶԳ

Վսեմ. Տօքթ. Սաւաֆեան փաշա Ասլանեան իւր բնակարանը փոխադրած է ի Գատըգիւղ, Մօտա Ճատտէսի, Թիւ 101, և կը շարունակէ դարմանել իրեն դիմողները՝ թէ՛ անդ ամէն օր, և թէ՛ Պահճէ Գաբու Մերհամէթճեան դեղարանը՝ երեքշաբթի, հինգշաբթի, և շաբաթ օրերն ի միջօրէի. —Աղքատները միշտ և ամենուրեք ձրի։

14—30

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ
ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷԻ

Սկսեալ 20 Հոկտեմբեր (Ն. Տ.) 1884, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲՈՑ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	4	2	6	8	10	12	14	16	18	20	22
	Առաւօտ										
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս	6 18	7 15	7 42	8 14	8 43	9 12	9 42	10 20	10 39	11 17	11 49
Գում—գաբու	6 28	7 27	7 53	8 25	8 54	9 23	9 53	10 30	10 49	11 28	12 —
Ենի—գաբու	6 32	... ...	7 57	... ...	8 58	... ...	... ...	10 34	10 53	11 32	12 04
Տավուտ փաշա	6 35	... ...	8 --	... ...	... ...	... ...	... ...	10 37	10 56	11 35	12 07
Սամաթիա	6 40	... ...	8 6	... ...	9 4	... ...	... ...	10 42	11 1	11 40	12 12
Եէտի—գուլէ	6 45	7 41	8 12	8 33	9 10	9 31	10 1	10 46	11 4	11 45	12 15
Մաքրիգիւղ	6 56	8 —	8 24	... ...	9 22	... ...	... ...	10 58	... ...	11 58	... ...
Այ—Ստէֆանոս	... ...	8 14	8 34	... ...	9 32	... ...	... ...	11 8	... ...	12 9	... ...
Քիւչիւքչէքմէճէ	... ...	8 25	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	12 18	... ...
....	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	24	26	28	30	32	34	36	38	40	60			
	Իրիկուն												
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս	12 55	1 31	2 31	3 2	3 40	4 15	4 44	5 23	5 44	6 11	... ...	... ...	... ...
Գում—գաբու	1 6	1 42	2 41	3 13	3 51	4 26	4 55	5 34	5 54	6 22	... ...	... ...	... ...
Ենի—գաբու	1 10	1 46	2 45	3 17	3 55	4 30	4 59	5 38	... ...	6 26	... ...	... ...	... ...
Տավուտ փաշա	1 13	1 49	2 48	3 20	3 58	4 33	... ...	5 41	... ...	6 29	... ...	... ...	... ...
Սամաթիա	1 18	1 54	2 53	3 25	4 3	4 38	5 5	5 46	... ...	6 34	... ...	... ...	... ...
Եէտի—գուլէ	1 21	1 59	2 58	3 28	4 9	4 41	5 10	5 49	6 4	6 39	... ...	... ...	... ...
Մաքրիգիւղ	... ...	2 11	3 9	... ...	4 21	... ...	5 22	... ...	6 16	6 50	... ...	... ...	... ...
Այ—Ստէֆանոս	... ...	2 21	... ...	... ...	4 31	... ...	5 32	... ...	6 28	... ...	... ...	... ...	... ...
Քիւչիւքչէքմէճէ	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	6 37	... ...	... ...	... ...	... ...
....	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...

ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲՈՑ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23
	Առաւօտ									
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւքչէքմէճէ	... ...	... ...	7 34	... ...	... ...	... ..	... ...	... ...	... ...	... ...
Այ—Ստէֆանոս	... ...	... ...	7 45	... ...	8 44	... ...	9 38	... ...	... ...	11 20
Մաքրիգիւղ	6 33	7 24	7 57	... ...	8 55	... ...	9 49	... ...	... ...	11 31
Եէտի—գուլէ	6 46	7 37	8 11	8 38	9 9	9 37	10 2	10 12	11 12	11 44
Սամաթիա	6 50	7 41	8 15	8 42	9 13	9 41	... ...	10 16	11 16	11 48
Տավուտ փաշա	6 55	7 46	... ...	8 47	... ...	9 46	... ...	10 21	11 21	11 53
Ենի—գաբու	6 58	7 49	8 21	8 50	9 19	9 49	... ...	10 24	11 24	11 56
Գում—գաբու	7 3	7 54	8 26	8 55	9 24	9 54	10 11	10 29	11 29	12 01
Կ. Պոլիս	7 12	8 3	8 35	9 4	9 33	10 3	10 20	10 38	11 38	12 10
....	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	25	27	29	31	33	35	37	39	61	63	1			
	Իրիկուն													
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւքչէքմէճէ	... ...	1 24	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	6 38	... ...	... ...	... ...
Այ—Ստէֆանոս	... ...	1 34	... ...	2 33	... ...	... ...	... ...	4 48	5 39	... ...	6 51	... ...	... ...	... ...
Մաքրիգիւղ	... ...	1 45	... ...	2 44	3 20	... ...	... ...	4 59	5 50	... ...	7 5	... ...	... ...	... ...
Եէտի—գուլէ	12 48	1 58	2 23	2 57	3 33	4 8	4 46	5 14	6 4	6 38	7 26	... ...	... ...	... ...
Սամաթիա	12 52	2 2	2 28	3 1	3 37	4 12	... ...	5 19	6 8	6 42	... ...	... ...	... ...	... ...
Տավուտ փաշա	12 57	... ...	2 33	3 6	3 42	4 17	... ...	5 24	6 13	6 47	... ...	... ...	... ...	... ...
Ենի—գաբու	1 ...	2 8	2 36	3 9	3 45	4 20	... ...	5 28	6 16	6 50	... ...	... ...	... ...	... ...
Գում—գաբու	1 5	2 12	2 41	3 14	3 50	4 25	4 56	5 33	6 21	6 54	7 40	... ...	... ...	... ...
Կ. Պոլիս	1 14	2 21	2 50	3 23	3 59	4 34	5 5	5 42	6 30	7 03	7 50	... ...	... ...	... ...
....	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...

Փոքր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամէն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մաքրիգիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջեւ բանող կառախմբոց մէջ։

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՑ
Ընդ մէջ Անգլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2,000	Լէօբարտօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	4,300
Արկօ	1,300	Մարատըն	2,500
Պասսանօ	3,500	Միլօ	2,000
Պօրօտինօ	2,200	Ներօ	2,000
Պրունօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէյրօ	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիբսօ	2,500	Օդրանդօ	4,500
Գամէօ	2,100	Օդդօ	2,000
Գաբօ	2,000	Բասիֆիկ	1,200
Գոմօ	2,700	Բալէրմօ	3,200
Տիտօ	2,500	Բատտէր	1,700
Տօմինօ	1,800	Քիդօ	2,800
Տրագօ	2,600	Րիալթօ	4,400
Էլրադօ	2,600	Րինալտօ	3,200
Ֆալքօն	800	Րօլլօ	3,000
Ֆլօրա	1,700	Րօմանօ	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Րօմէօ	3,500
Կալիլէօ	5,500	Սալէրնօ	4,000
Կիդանօ	2,200	Սաֆօ	2,000
Կօթօ	1,800	Սիլվիօ	2,000
Կրանօ	2,200	Սօրէնդօ	4,300
Հանկօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ուիլսըն	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիպէր	1,300
Հիւմպէր	1,200	Թօլէտօ	2,800
Ճէյօ	2,300	Քաստօ	3,600
Քէլօ	2,000	Եէսօ	3,600
Քօջօ	2,200	Ջէպրա	1,000
Լէօ	2,000	Ջէրօ	140

Սօրէնդօ շոգենաւը, նաւապետ Մաճի, Անգլիայէն ասդ եկաւ ընդհանուր վաճառքով և իր բեռն պարպելէ յետոյ Օտեսա պիտի ուղեւորի։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ
ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՉԻԼՏ
Գործակալ
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միլլէթ խան Ղալաթիա

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվրբուլի և Միջերկրականի միջեւ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոբուս	4200	Օսայրիս	3000
Ֆէրօս	4000	Նեֆթիս	3000
Օսմանլի	4000	Բէրօս	3000
Սէսոստրիս	3250	Ադլանդիք	1700
Թիպս	3250	Լօդիւս	800
Մակտալա	3250	Օլինտա	800
Մարեօթիս	3250	Սեսիլ	700

Մակտալա շոգենաւը, նաւապետ Թօմսս, ամսոյս 30ին ասդ կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Վերոյիշեալ շոգենաւք շքեղապէս յարդարուած են ճամբորդներու համար

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ և ԸՆԿ.
Մէյտանըճը փողոց, Պոլիս
Տնօրէնութիւն, Լիվրբուլ
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

Ն. ԲԱՔԷ ԸՆԷ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայի և Բօթիի միջեւ կանոնաւորապէս բանող

Պաթում, Սամսոն և Տրապիզոն երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Էտուքէշ որ դեկտեմբեր 20ին Մարսիլիայէն և 1885 յունուար 6ին երեկյեան ժամ 4ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Րէօօ, որ պիտի մեկնի դեկ. 30ին։

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Նաւաշղթայի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակալատարն
ԹԻՆԻՌԹԷ ՐԸԳՈՒԼ
Մումհանէ փողոց, Թիւ 141

ԲԱԲԱՅԱՆԻ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվրբուլի, Միջերկրականի և Օտեսայի միջեւ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Գրէօ
Արկատիա	2,500	Ռոճըրս
Արմէնիա	2,500	Քրուիքշանք
Լաքոնիա	2,500	Ուիլզօ
Մասէտոնիա	3,500	Մարշ
Րումելիա	2,800	Ֆօթըրկիլ

Րումելիա շոգենաւը ի մօտոյ Բօթիէն պիտի վերադառնայ և անմիջապէս Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի։

Այա-Սոֆիա շոգենաւը Լիվրբուլէն ասդ կ'սպասուի նոյեմբեր 20ին։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամէն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ

ԻՏԱՐԷԻ ՄԱԽՍՈՒՍԷ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐԸ

1884 Դեկտեմբեր 1 Շաբաթ օրէն սկսեալ

ԿՂԶԻՔ
ՕՐԱԿԱՆ ԸՆԹԱՑՔ

Կղզիներէն կամուրջ

ժ. վ.
2 45 Մեծ կղզի Հէյպէլի Պուրկազ Գընալը
3 — Բէնտիք Գարթալ Մեծ կղզի Հէյպէլի Պուրկազ Գընալը

Կամուրջէն կղզիները

9 30 Գընալը Պուրկազ Հէյպէլի Մեծ կղզի Գարթալ Բէնտիք
10 45 Գընալը Պուրկազ Հէյպէլի Մեծ կղզի

Օդը խիստ հարաւ փչած կամ սաստիկ ձիւն տեղացած ատեն առաւօտուն առաջ լին շոգենաւը չը բանելով երկրորդ շոգենաւը մէկ անգամ պիտի բանի և երեկոյին ալ կամուրջէն ժամ 10.30ին շոգենաւ մը պիտի երթայ մինչեւ Մեծ կղզի։

ԿԻՒՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

Կղզիներէն կամուրջ

3 15 Բէնտիք Գարթալ Մեծ կղզի Հէյպէլի Պուրկազ Գընալը
8 — Բէնտիք Գարթալ Մեծ կղզի Հէյպէլի Պուրկազ Գընալը

Կամուրջէն կղզիները

4 15 Գընալը Պուրկազ Հէյպէլի Մեծ կղզի Գարթալ Բէնտիք
9 30 Գընալը Պուրկազ Հէյպէլի Մեծ կղզի Գարթալ Բէնտիք

ՀԱՅՏԱՐ—ՓԱՇԱ
ԻԶՄԻՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՈՅ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ ՅԱՐՄԱՐԵԱԼ
ՕՐԱԿԱՆ ԸՆԹԱՑՔ

Կամուրջէն

3 40 Իզմիտ գացող կառախումբ Թ. 2
6 Առանց յարմարելու
8 15 Իզմիտ գացող կառախումբ » 4
9 46 Մալթէբէ » » » 4
11 15 Բէնտիք » » » 6

Հայտար փաշաէն

4 10 Բէնտիքէն եկող կառախումբ Թ. 1
7 10 Իզմիտէն » » » 3
8 45 Առանց յարմարելու
11 20 Իզմիտէն եկող » » 5
11 55 Մալթէբէէն եկող » » 5

ԳԱՏԸ—ԳԻՒՂ

ՕՐԱԿԱՆ ԸՆԹԱՑՔ		ԿԻՒՐԱԿԻԻ ԸՆԹԱՑՔ	
Կամուրջէն	Գատըգիւղէն	Կամուրջէն	Գատըգիւղէն
ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
2 45	2 45	2 45	2 45
3 30	3 30	3 30	3 30
4 15	4 15	4 15	4 15
5 —	5 —	5 —	5 —
5 45	5 45	6 —	6 —
9 15	9 10	9 —	9 —
10 —	9 50	10 —	10 —
10 45	10 30	11 —	11 —
11 30	11 20	12 —	12 —
12 —	12 —		
— —	— —		

Գատըգիւղի շոգենաւք ի հարկին պիտի հանդիպին Հայտար փաշա։

Օդը խիստ հարաւ փչած կամ սաստիկ ձիւն տեղացած ատեն երեկոյները կամուրջէն ժամ 12ին մեկնող շոգենաւը քառորդ մ'առաջ ճամբայ պիտի ելնէ։

Ծ. —Կը ծանուցուի, թէ օտար արծաթ դրամոց գործածութիւնը կայսերական կառավարութեան կողմանէ արգիլեալ ըլլալով՝ Իտարէի—Մախսուսէի տոմսավաճառք չպիտի առնուն կամ տան զայն. և որովհետեւ դրամ մանրելու պարագ չունին նոյն, ուստի ուղեւորք պարտին կանխաւ պատրաստել շոգենաւուն վարձքն, որպէս զի ժամավաճառ չըլլան։

Կամրջի և նաւահանգստի գործակալք տոմսերը պիտի հաւաքեն առնուն. խստիւ արգիլեալ է նոցա՝ տոմսի տեղ դրամ ընդունիլ. այս արգելքին հակառակ վարուողները ծանրապէս պատասխանատու են. ուստի կը խնդրուի, որ կամրջէն ուղեւորք՝ կամրջէն վրայ, և Գատըգիւղէն ուղեւորք՝ Գատըգիւղի նաւահանգստին վրայ, իսկ ուրիշ նաւահանգիստներէ շոգենաւ մտնողները՝ շոգենաւուց մէջ տոմս առնուն։

Երեկոյները կամրջէն ժամը 9.45ին, Մեծ կղզեաց, և ժամը 11.30 և 12ին Գատըգիւղի համար ելնող շոգենաւուց մէջ չպիտի ընդունուին լայնանիստ բեռներ, մեծ սնտուկներ, երկոտասանեակ աթոռներ, և այլն որ նեղութիւն կուտան ուղեւորաց։

Օդը միգապատ եղած ժամանակ, ամէն շոգենաւ վտանգէ զգուշանալու համար, պիտի դադար առնու, իւր գտնուած տեղը։ Այսպէս եթէ փոթորկի պատճառաւ շոգենաւք չկատարեն իրենց որոշեալ ընթացքն, ուղեւորք գանգատելու իրաւունք չպիտի ունենան։

ԴԱՆԱԿ ԵՒ ԵՐԿԱԹԵՂԷՆ ՄԱՆՐ ԳՈՐԾԻՔ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԿԸ ԿԱՐ ՆԱՑ ԵՒ ԾԽՆԵԼՈՒԶԻ ԽՈՂՈՎԱԿԱՑ
Միակ մթերանոց Վիէննայի Րիւտ Կէպլէրք վաճառատան կրակարանաց
ԱՏԱՂՁԱԳՈՐԾԻ ԵՒ ՀԻՒՍՆԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ

ՀԷՆՐԻԿ ԼԱՆԺ

24, Բէրշէմպէ—Բազար, Ղալաթիա
ՊՂՆՁԷ, ՁՈՒԼԱԾՈՅ ԵՒ ՏԵՍՈՒԱԾ ԵՐԿԱԹԻ
ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԳՈՐԾԵԱՑ
ԶՈՐՈԳՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԱՆՈՑ
ԽՈՀԱՆՈՑԻ ՁՄԵՌՆԵՐ

[illegible] ԳՈՐԾԻՔ

ԳՈՒԻՆ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ
ՌԸԼԻԷՆՍ

Ծովային ապահովագրութիւն։ —Դիմել առ գործակատարն ընկերութեան, Պ. Ժ. Վ. Ուիթալ, Եօրկիանճը խան Պահճէ-գաբու, Պոլիս. կամ Ղալաթիա, Ալէքսիանի խան Թիւ 15։

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE
Insurance company
ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԸՆԴ ՄԸՐՔԸՆԹԱՅԼ
Լոնտրայի և Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն

	Անգլ. Լիր.	
Արտօնեալ դրամագլուխ	3,000,000	
Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,500,000	
Վճարեալ »	625,000	
Պահեստի դրամ հրդեհի պատահականութեանց դէմ	1,592,235	
Կեանքի պատահականութեանց դէմ պահեստի դրամ	3,841,194	
		6,058,429
Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1883 տարւոյ	1,186,865	
Կենաց ճիւղէն հասոյթ 1883 տարւոյ	551,307	
		1,738,172

NORTHERN
Assurance company
ՆՈՐԹՀԸՐՆ
Լոնտրայի և Էպըրտինի ապահովութեան ընկերութիւն

	Անգլ. Լիր.	
Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ		3,000,000
Վճարեալ »	300,000	
Պահեստի դրամ հրդեհի պատահականութեանց դէմ	811,871	
Կեանքի պատահականութեանց դէմ պահեստի դրամ	1,778,300	
		2,890,171
Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1883 տարւոյ	520,206	
Կեանքի ճիւղէն հասոյթ 1883 տարւոյ	251,572	
		771,778

Ստորագրեալն իւր բազմաթիւ յաճախորդաց և քաղաքիս ընդհանուր յարգոյ հասարակութեան կը ծանուցանէ թէ ինքն վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնուհետեւ գրութեան մը մէջ կը գտնուի, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանէ։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաշխուին երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումով մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալովը ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բաշխելու ընդունիլ։

Գրեթէ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունիլ, ինչպէս Բերայի, Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները, գիւղերն և գաւառները։

MARITIME
Insurance Cie limited of Liverpool
Capital Lt. 500,000

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

Ծովային ապահովութեան ընկերութիւն
Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

Ստորագրեալը, շոգենաւերու և առագաստանաւերու մէջ ի վաճառքներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմաններով ապահովելու իշխանութիւն ստացած է ընկերութեան կողմէ։

Գիներուն և այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն Ղալաթիա, Քօմիսիօն խանի անկիւնը՝ երկաթէ կամուրջին վրայ նայող սենեակն, առ

Կ. Պոլսոյ Ընդհ. Գործակատար յիշեալ Ընկերութեանց
ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ